

Jihočeská univerzita České Budějovice

Teologická fakulta

Katedra teologických věd

Diplomová práce

Kurz Alfa jako nástroj evangelizace

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Břichcínová, Th.D.

Autor: Bc. Zuzana Nápravníková

Studijní obor: Teologie služby

Forma studia: Kombinovaná

Ročník: 3.

2019

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury, které jsou uvedené v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích, na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále i s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 27. 3. 2019

.....

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Kateřině Břichcínové, Th.D. za trpělivost, inspirující rady a metodické vedení. Chci také poděkovat manželovi, dětem a rodičům za podporu při studiu a psaní diplomové práce. V neposlední řadě děkuji Bohu.

Obsah

Obsah	4
ÚVOD.....	6
1 Evangelizace	10
1.1 Definice pojmu evangelium.....	11
1.2 Definice pojmu evangelizace.....	11
1.3 Evangelizace v dokumentech II. vatikánského koncilu.....	12
1.3.1 Dekret o misijní činnosti církve <i>Ad gentes</i>	12
1.3.2 Dekret o apoštolátu laiků <i>Apostolicam actuositatem</i>	15
1.4 Evangelizace v <i>Evangelii nuntiandi</i>	20
1.5 Evangelizace v <i>Evangelii gaudium</i>	21
1.5.1 Hlavní myšlenky papeže Františka v exhortaci <i>Evangelii gaudium</i>	27
1.6 Společné hlavní teze <i>Evangelii nuntiandi</i> a <i>Evangelii gaudium</i>	28
1.7 Úkoly evangelizace.....	29
1.7.1 Evangelizace nevěřících	30
1.7.2 Evangelizace pokřtěných	31
2 Církev a její vnímání v dějinách v českých zemích ve 20. a 21. století	31
2.1 Počátky české sekularizace.....	31
2.2 Hrůzy válek minulého století a jejich vliv na religiozitu člověka	33
2.3 Odpad lidí od víry ve 20. století a vliv komunismu na církev.....	34
2.4 Sekularizace – proměna zbožné země v jednu z nejateističtějších zemí na světě	36
.....	
2.5 Dnešní člověk a spiritualita	38
2.5.1 Přirozená náklonnost člověka k religiozitě.....	39
3 Některé moderní formy evangelizace	41
3.1 FEB – Farní evangelizační buňky.....	42
3.2 Koinonia Jan Křtitel.....	43
3.3 Charismatické hnutí	44
3.4 Kurz Alfa	45
3.5 Srovnání evangelizačních forem.....	46
4 Představení kurzu Alfa a jeho přizpůsobení se českým podmínkám.....	48
4.1 Cíle kurzu Alfa.....	49
4.2 Kurz Alfa a jeho náplň	50

4.3 Zaměření kurzu Alfa a důležité aspekty	62
4.4 Specifika kurzu Alfa v podmínkách české společnosti.....	63
5 Způsob, jakým se naplňují výzvy papeže Františka v kurzu Alfa	66
5.1 Myšlenkové shody kurzu Alfa a dekretu <i>Evangelii gaudium</i>	66
5.2 Myšlenkové rozdíly kurzu Alfa a dekretu <i>Evangelii gaudium</i>	67
5.3 Shrnutí.....	67
Závěr	69
Použitá literatura a zdroje	73
Seznam zkratk	79
Seznam příloh	80
Přílohy.....	80
Abstrakt.....	82
Abstract.....	83

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá otázkou evangelizace, konkrétně pak otázkou, jakým způsobem je dnes možné úspěšně evangelizovat. Od vzniku křesťanství si jsou křesťané vědomi potřeby evangelizace. Stejně jako Ježíš vybízí své učedníky, aby šli do celého světa a zvěstovali evangelium (Mk 16,15), tak i církev vybízí své věřící ke zvěstování evangelia.

Mnozí z křesťanů cítili potřebu evangelizovat z důvodu nepřesného pochopení Cypriánova výroku, že „*mimo církev není spásy*“¹. Cyprián se ve svých dílech nevěnoval spáse nevěřících. Můžeme tedy říci, že Cyprián mínil tato slova jako výtka křesťanům, kteří opouštěli společenství církve. Přesto se stal Cypriánův výrok „*mimo církev není spásy*“ často citovaným a určoval vztah mezi křesťany a jinými náboženstvími. Tento výrok byl později použit na podporu papežské moci. V roce 1442 na Florentském koncilu byla formulována teze, že mimo svatou katolickou církev není spásy.² Tato teze podněcovala po dlouhou dobu věřící ke zvěstování evangelia v touze dopomoci nevěřícím ke spáse. V dokumentech II. vatikánského koncilu církev upřesnila chápání tohoto výroku a uznala, že i mimo církev lze dojít spásy.³ Chápe svět jako stvořený Bohem. Svět i vše, co je v něm, přirozeně tíhne ke svému stvořiteli. Církev je tedy vnímána jako nositelka úkolu sjednotit lidstvo v jeden Boží lid. To znamená, že evangelizace je i dnes stále platná a potřebná.

Abychom byli schopni účinně evangelizovat, je třeba si nejprve vymežit pojem evangelizace a také si položit otázku: „Jak na evangelizaci nahlíží vybrané dokumenty II. vatikánského koncilu?“ Těmito dokumenty jsou dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes* a dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*. Zmíněné dokumenty se tématu evangelizace nejvíce věnují. V dalších odstavcích si popíšeme, jak evangelizaci vnímá papež Pavel VI. v exhortaci *Evangelii nuntiandi* a papež František ve své exhortaci *Evangelii gaudium*. Vymezíme si odpověď na otázku: „Kdo je adresátem evangelizačního úsilí?“

Abychom byli schopni evangelizovat a evangelizace přinášela své plody, měli bychom znát kulturu, historii a stav společnosti, ve které bude evangelizace probíhat.

¹ ČERVENKOVÁ, D. *Katolický pohled na náboženskou pluralitu*, s. 59.

² Srov. *Tamtéž*, s. 68.

³ Srov. *LG* 16.

Z tohoto důvodu se zaměříme na vlivy, které utvářely českou společnost za posledních 100 let. Přestože společnost v České republice má křesťanské kořeny, stala se víra pro některé křesťany pouhým zvykem a další věřící od křesťanství odchází.

V následující části se podíváme na dnešního člověka a spiritualitu. Zdá se, že lidé si v průběhu dějin, ale i dnes, pokládají stále stejné otázky jako např.: „*Kdo jsem? Odkud pocházím a kam jdu? Co bude po tomto životě?*“⁴ Tato slova rezonují v srdcích lidí, kteří hledají možné cesty, jak najít odpovědi na tyto otázky. Diplomová práce nahlédne, kde tito lidé své odpovědi hledají.

Dále si položíme otázku: „Jakým způsobem je možné zaujmout lidi dnes, aby naslouchali hlásání evangelia?“ Odpovědi na tuto otázku by mohly být nové formy evangelizace, které by probudily víru v lidech uprostřed sekularizované společnosti.⁵ Z tohoto důvodu si v další části popíšeme některé moderní evangelizační metody, jejich výhody a adresáta. V závěru této části porovnáme tyto evangelizační metody.

Poté si popíšeme kurz Alfa. V této části se budeme opírat o osobní zkušenost s pořádáním těchto kurzů a o literaturu od Nickyho Gumbela, který je tvůrcem kurzů Alfa. Konkrétně se jedná o knihy *Otazníky života* a *Jak to říct ostatním*. Tyto kurzy probíhají v mnoha státech světa a mnoha denominacích. V kurzech Alfa se člověk setkává se základy křesťanství, a proto jsou kurzy použitelné napříč denominacemi. Zaměříme se na jeho cíle, náplň, důležité aspekty a jeho přizpůsobení se podmínkám v české společnosti.

Dále porovnáme kurz Alfa se slovy papeže Františka v jeho apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium* a zaměříme se na to, jak se tato slova naplňují v této evangelizační aktivitě.

Otázkám spojeným s kurzem Alfa se přede mnou věnovali tito autoři:

Nicky Gumbel, který napsal publikaci *Otazníky života*⁶, ve které jsou popsány jednotlivé přednášky a publikaci *Jak to říct ostatním*⁷, která je příručkou pro ty, kteří chtějí vést kurz Alfa a pro vedoucí skupinek.

⁴ BOUMA, D. *Ateismus - teologická reflexe: studie DTI HK*, s. 50.

⁵ Srov. JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*, s. 201.

⁶ GUMBEL, N. *Otazníky života*, 205 s.

⁷ GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, 207 s.

Britský sociolog Stephen Hunt se ve svém článku *The Alpha Course and Its Critics*⁸ zabývá teologií a praxí kurzu Alfa. Dále si všímá charismatických prvků a také se věnuje některým kritikám kurzu Alfa.

V roce 2008 napsal Aleš Franc diplomovou práci na téma *Pozadí a teologie kurzu Alfa*⁹. Práce se snaží najít kořeny kurzů Alfa a popsat christologii, soteriologii a pneumatologii v kurzech Alfa.

Monika Hejkrliková se svou bakalářskou prací (2009) na téma *Kurzy Alfa jako postmoderní forma náboženství*¹⁰ zabývá tímto kurzem ze sociologického pohledu. Popisuje kurz Alfa jako jednu z možností, jakou se církve pokouší o evangelizaci za pomoci moderních postupů. Popisuje také svou účast na jedné z přednášek.

Další autorkou, která se věnovala tomuto tématu, byla Veronika Zemanová. Svoji bakalářskou práci na téma *Pastorační aktivity ve farnosti Řečkovice*¹¹ obhájila v roce 2017. Popisuje kurz Alfa jako jednu z evangelizačních aktivit v Řečkovicích.

Dalším autorem, který se zabýval kurzem Alfa v roce 2017 byl Pavel Kortus. Jeho diplomová práce na téma *Obnovné programy v církvi*¹² se prvotně zaměřuje na obnovu víry křesťanů. Zabývá se evangelizací v širším slova smyslu z pohledu křesťanské touhy znovu probudit život ve víře.

O kurzu Alfa se píše i v některých dalších článcích na internetu nebo ve farních časopisech. Tyto články jsou pozváním na zmíněnou evangelizační aktivitu.

Z výše popsaného je patrné, že téma kurzu Alfa není vyčerpáno a je stále co objevovat. Práce si klade za cíl nahlédnout na kurz Alfa jako vhodný nástroj evangelizace v podmínkách současné české společnosti. Zvolenou metodou je studium literatury

⁸ HUNT, S. *The Alpha Course and Its Critics: An Overview of the Debates*. [online]. 2005 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.glopent.net/pentecostudies/online-back-issues/2005/hunt2005.pdf>.

⁹ FRANC, A. *Pozadí a teologie kurzu Alfa*. [online]. 2008 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.apologet.cz/files/attachments/file/217-1-dp-alfa.pdf>.

¹⁰ HEJKRLÍKOVÁ, M. *Kurzy Alfa jako postmoderní forma náboženství*. [online]. 2009 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/218821/fss_b/Kurzy_Alfa_jako_postmoderni_forma_nabozenstvi.pdf.

¹¹ ZEMANOVÁ, V. *Pastorační aktivity ve farnosti Řečkovice*. [online]. 2017 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/khp5k/Pastoracni_aktivity_ve_farnosti_Reckovice_ZemanovaV.pdf.

¹² KORTUS, P. *Obnovné programy v církvi*. [online]. 2017 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://theses.cz/id/p60tu8/Diplomov_prce_-_Pavel_Kortus_2017.pdf.

a dokumentů a popis získaných zkušeností z praktické realizace kurzu Alfa. Práce upozorní na důležité aspekty kurzu a na některá úskalí, se kterými se organizátoři kurzů potýkají.

Mezi hlavní dokumenty, o které se bude práce opírat, patří Bible, dokumenty II. vatikánského koncilu, konkrétně dekret o misijní činnosti církve, dekret o apoštolátu laiků, *Evangelii gaudium* a knihy Nickyho Gumbela o kurzech Alfa.

1 Evangelizace

Pro každého křesťana v každé době je téma evangelizace aktuální, a to zejména díky Ježíšově výzvě k evangelizaci. Křesťané v prvních staletích měli tento úkol obzvláště těžký, protože byli tvrdě pronásledováni. Přesto se evangelium Ježíše Krista v tomto období šíří postupně do celého římského světa. Tato evangelizace je možná jen díky odvaze prvních křesťanů, kteří mučednicky umírali za svou víru. Jejich pokojná smrt, kdy svou duši odevzdávali do rukou Pána, se stala nefalšovaným svědectvím víry, a zasela pochybnost a nepokoj do srdcí přihlížejících římských občanů. Paradoxně možná právě díky smrti těchto křesťanů se víra šířila do okolního světa a bylo evangelizováno čím dál více lidí.

Po přijetí křesťanství jako státního náboženství proběhla postupná evangelizace na celém území římského impéria a křesťanství se poté šířilo i do dalších oblastí světa. Děti byly křtěny ihned po narození a většina lidí po celý svůj život žila v uzavřeném křesťanském společenství, kde evangelizace nebyla tolik aktuálním tématem.

Církev v Evropě pocítila potřebu evangelizace a čerpání inspirace z prvních staletí zejména v minulém století, kdy velký počet křesťanů začal odpadat od víry. To je jeden z důvodů pro svolání 2. vatikánského koncilu, který zdůrazní otevřenost církve vůči světu, ochotu k dialogu s ostatními církvemi, ale i větší zapojení laiků v církvi.

V českých zemích se v této době katolická církev soustředila na vnitřní růst prostřednictvím katecheze¹³ dětí a mládeže ke křesťanské zralosti.¹⁴ Situace se začala postupně měnit na konci 20. století po pádu komunismu, kdy církev opět mohla vyjít ze své uzavřenosti a začít získávat další učedníky.

Z těchto důvodů je třeba se zamýšlet nad novým způsobem evangelizace. Inspirací nám mohou být křesťané v prvních staletích. Jak tedy účinně evangelizovat a tím přispět k rozvoji církve a budování Kristova mystického těla?¹⁵

¹³ „Výrazem katecheze se velmi brzy začaly označovat veškeré snahy vyvíjené v církvi k tomu, aby získávala další učedníky a aby pomáhala lidem uvěřit, že Ježíš je Syn Boží, aby tak skrze víru měli život v jeho jménu.“ *KKC* 4.

¹⁴ Srov. *Tamtéž*.

¹⁵ Srov. *CT* 1.

1.1 Definice pojmu evangelium

Slovo evangelium znamená dobrá zvěst. Touto dobrou zprávou je, že milost Boží přišla na svět, a to zcela konkrétně v Ježíši Kristu a účinně působí osvobozujícím způsobem (Mk 14,15). Ježíš však nepřišel spasit pouze spravedlivé, ale také hříšníky, chudé lidi (Mt 11,5) a především ty, kteří o to stojí. Adresátem této dobré zvěsti je každý člověk bez výjimky.

V Písmu se evangeliem nazývají písemná poselství, vzpomínky učedníků. Tím, že jsou tyto spisy označeny jako evangelia, je vyjádřen jejich misijní charakter. To znamená, že evangelia jsou kázáním církve o Ježíšových činech a jeho životě.¹⁶

Dnes je slovo evangelium spojováno přímo s osobou Ježíše Krista, jeho životem, skutky a tím, co o Kristu hlásali apoštolové. Otevřeně a beze strachu pod vlivem Ducha svatého mluvili apoštolové o Ježíšově učení a životě.

V průběhu dějin byla otevřenost církve mnohdy znemožňována pronásledováním křesťanů, ať už ze strany panovníka nebo režimu.¹⁷ Také v dnešní době církev vychází vstříc lidem, mluví o Ježíšově životě a jeho skutcích. Církev se snaží být otevřená vůči okolí. K této otevřenosti a vřelosti srdcí vůči bližním nás Pán vyzývá.

1.2 Definice pojmu evangelizace

Pojem evangelizace znamená seznámení s evangeliem, radostnou zvěstí a z toho plynoucí proměna života nevěřících nebo nekřesťanů.¹⁸ Evangelizace je jednou ze základních povinností církve, ke které nás Kristus vybízí slovy: „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je...*“ (Mt 28,19-20). V následujících odstavcích se budeme věnovat evangelizaci ve vybraných dokumentech II. vatikánského koncilu a v exhortaci *Evangelii nuntiandi*. V odstavci 1.5 se podíváme, jak vnímá evangelizaci papež František ve své exhortaci *Evangelii gaudium*. Dále rozebereme úkoly evangelizace, evangelizaci nevěřících a evangelizaci pokřtěných, která se zejména u nás stává stále více aktuální.

¹⁶ Srov. RAHNER, K.; VORGRIMLER H. *Teologický slovník*, s. 115.

¹⁷ Srov. *Pronásledování křesťanů*. [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: http://katopedia.cz/index.php?title=Pronásledování_křesťanů.

¹⁸ Srov. EN 18.

Pro potřeby této práce se zaměřím na vnímání evangelizace v dokumentech II. vatikánského koncilu, v dekretu *Evangelii nuntiandi* a v dekretu *Evangelii gaudium*.

1.3 Evangelizace v dokumentech II. vatikánského koncilu

Textům II. vatikánského koncilu se chce tato práce věnovat z důvodu velkých změn, které tyto texty přinesly. Texty reagovaly zejména na aktuální potřeby lidí minulého století. Problémem bylo nejen odpadání věřících od víry, ať už z důvodu materialismu nebo odmítání víry jako takové, ale velké technické, ekonomické a politické změny. Církev cítila potřebu reagovat na tyto změny. Teologové se snažili o lepší pochopení Písma a textů církevních otců.

V dokumentech II. vatikánského koncilu tedy nešlo jen o reformu liturgie, svátostnou povahu biskupského svěcení nebo o výchovu duchovních, ale o změnu vnímání církve jako takové. Velmi významný je dekret o ekumenismu, který umožňuje hledat a nalézat v ostatních náboženstvích zrnka Kristovy pravdy a umožňuje nám vést s nimi otevřeně diskuzi. Pomocí dokumentů II. vatikánského koncilu se kdysi uzavřená církev otevírá lidem a světu, připravená k dialogu.

V následujících odstavcích se dotkneme důležitých myšlenek v dokumentech o misijní činnosti církve a o apoštolátu laiků.

1.3.1 Dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes*

Církev se v tomto dekretu vrací k biblické Ježíšově výzvě „*Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření*“ (Mk 16,15). Není pochyb, že povinností apoštolů, církevních otců, ale i nás v dnešní době je pokračovat v hlásání evangelia celému světu. Církev svou přítomností, životem, svátostmi a dobrými skutky svědčí o lásce Ježíše Krista, který přichází od Otce v Duchu svatém. Dokument mluví o tom, že církev musí být připravena jít stejnou cestou, jakou šel Ježíš, a tou je poslušnost evangeliu a obětování se. První křesťané touto cestou šli, a mnohdy byla jejich krev pravým svěděním víry, která zasela semena víry v nevěřících.

Dnes šíření evangelia na místech, národech nebo ve skupinách, kde křesťanství ještě nezapustilo kořeny, nazýváme misie. Na těchto místech vznikají místní církve, které přispívají k rozšíření církve jako celku, a tím zdokonalují katolickou jednotu.¹⁹

Mezi nejdůležitější motivy k misijní činnosti patří láska k Bohu a k lidem, která se chce sdílet. Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni (1 Tm 2,4). Kristus sám zdůrazňuje nutnost víry a křtu ke spáse člověka (Mk 16,16). Lidi, kteří neměli možnost se s křesťanstvím setkat, může Bůh přivést ke spáse nějakým jiným způsobem. Církev je však pověřena Bohem hlásat evangelium a má vůči lidem tuto povinnost. Z těchto důvodů je misijní činnost církve stále naléhavá a aktuální.

Misionáři hlásají lidem Krista, tak jak ho znají ze slov Bible a ze svého života. Kristus je plně lidský, upřímný, má mírumilovného ducha a s bližním jedná láskyplně. Hlásání o Ježíši souzní s lidskou přirozeností a touhou člověka po klidu a míru. Církev chce být tou, která spojuje a rozsévá pokoj.

Lidé, kteří přijali křest, mají ve svém okolí hlásat lidem Krista nejen slovy, ale zejména svým způsobem života. Z jejich jednání má být znát úcta a láska k druhým. Tito lidé se mají účastnit kulturního a společenského života, a přinášet tak svědectví svým životem. Tak jako Bůh nezištně miluje nás, tak i my máme láskyplně přistupovat k člověku.²⁰ Máme zvěstovat evangelium Ježíše Krista všude tam, kde Bůh pomocí Ducha svatého otvírá cestu k srdci nevěřících. Svobodným rozhodnutím se pro víru začíná jejich duchovní cesta, kdy se ze starého člověka rodí člověk nový, dokonalý v Kristu, a to s sebou nese změnu chování i myšlení. Tito lidé jsou poté přijati do katechumenátu a jsou připravováni na křest.²¹

V místech, kde evangelium nově zapustí kořeny, se postupně vytvářejí samostatné křesťanské obce, které jsou schopné zabezpečit všechny své potřeby. Tyto obce ve svém domově hluboce zakoření. Tito křesťané zakládají společenství a u nově pokřtěných je vhodné podporovat ekumenického ducha. V dialogu s jinými křesťanskými církvemi je třeba hledat to, co nás spojuje a tím je hlavně osoba Ježíše Krista. V těchto mladých církvích křesťané přistupují k evangelizaci velmi horlivě a mladí kněží jsou připraveni hlásat evangelium ve své diecézi i mimo ni. Také laici jsou připraveni hlásat evangelium

¹⁹ Srov. *AG* 5,6.

²⁰ Srov. *Tamtéž*, 11,12.

²¹ Srov. *Tamtéž*, 13,14.

svým životem a slovem, v zaměstnání, ve společnosti i doma. Tímto pevným zakotvením uprostřed společnosti se církev stane znamením Kristovy spásy.²²

Misionář je ten, kterého Pán povolal šířit víru mezi národy a pohany. Přesto že každý křesťan je povolán hlásat evangelium, Ježíš vybírá mezi učedníky ty, které sám chce, a posílá je kázat národům (Mk 3,13-14). Skrze Ducha svatého získávají tito učedníci zvláštní dary, potřebné vlohy k evangelizaci a Duch vnuká do jejich srdcí touhu hlásat evangelium. K tomuto úkolu si Bůh vybírá kněze i laiky.²³ Na Boží volání k úkolu evangelizace se člověk má zachovat jako Ježíš: „[...] sám sebe se zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka“ (F 2,7).

Tito misionáři jsou ochotni vytrvat ve svém povolání a čerpají sílu a odhodlání z Písma svatého. Prostřednictvím Bible se snaží proniknout do Kristova tajemství, aby mohli, posílení Duchem svatým, hlásat Kristovo evangelium a být jeho svědky. K cizím národům přistupují s úctou k jejich kultuře, jazyku a zvyklostem. To vše včetně pastorační činnosti je třeba si osvojit ještě předtím, než jsou na misií vysláni. Proto jsou zde další křesťané, kteří jim v tomto úkolu pomáhají, např. tak, že jsou vzděláváni a připravováni, aby obstáli ve svém úkolu.

Úkolem biskupů je zabezpečit, aby se evangelium hlásalo a bylo hlásáno ve shodě s Písmem. Proto je velmi důležité se této otázce věnovat pravidelně na biskupských synodách. Církev pro řešení těchto úkolů používá Kongregaci pro evangelizaci národů, která řídí a koordinuje veškerou misijní činnost. Boží lid, který se ve křtu připodobnil Kristu, má za povinnost přispívat k růstu církve jako těla Kristova (1K 12,27). Křesťané si jsou vědomi odpovědnosti vůči světu, proto žijí křesťanským životem, a tím přispívají k šíření víry. Díky jejich horlivosti a lásce k bližním se církev stává „*solí země*“ (Mt 5,13) a „*světlem světa*“ (Mt 5,14).²⁴

Z tohoto dekretu vyplývá, že k evangelizaci jsou přizváni všichni křesťané. Někteří evangelizují svým způsobem života a jiní jsou vybráni Bohem, aby evangelizovali také slovem. Člověk, který se rozhodne následovat Krista v tomto nelehkém úkolu, může čerpat sílu a inspiraci od Boha, oporu nachází v Písmu, u biskupů a v neposlední řadě také u ostatních křesťanů. Motivem pro evangelizaci je láska k Bohu a k člověku a nutnost víry ke křtu a ke spáse. Ten, kdo miluje a poznává Boha jako dobrého, laskavého a plně

²² Srov. AG 16,19,20,21.

²³ Srov. *Tamtéž*, 23.

²⁴ Srov. *Tamtéž*, 36.

lidského, ten se nemůže otočit zády k lidem a osudu těch, kteří v Bohu nevěří. Pokud je jen malá možnost, jak pomoci těmto lidem ke spáse, měl by se o to pokusit každý křesťan.

Slova z tohoto dekretu by tedy měla vnést jistý neklid do našich duší a měla by nás přimět k položení otázek: „Jakým způsobem se osobně angažuji ve farnosti a podporuji evangelizaci ve farnosti a ve světě? Opravdu stačí přispět o misijní neděli do pokladničky?“ Taková podpora evangelizace se dnes ukazuje jako nedostačující.

Jednou z příčin takového chápání pomoci může být vliv komunismu, kdy církev byla vnímána jako státní instituce. Další příčinou může být individualismus, kdy já převládne nad společným my a mé zájmy a přání převládne nad sebe darováním se Bohu a člověku. Někteří lidé mohou církev vnímat jako službu věřícímu člověku. Člověk, který přijde na mši, přijme duchovní zážitek, přispěje do pokladničky a tím jeho pomoc farnosti končí. Tito lidé nevnímají církev jako společenství, jako svou matku, ale jako službu, která vyplní jejich duchovní potřeby.

Je tedy otázkou, jak v těchto lidech probudit radostnou touhu zvěstovat evangelium nebo být nápomocni v tomto konání. Odpovědí na tuto otázku může být prohlubování vztahu k Bohu a vytváření vztahů mezi křesťany.

1.3.2 Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*

Cílem vydání tohoto dekretu je zintenzivnit apoštolskou službu laiků. Již v dobách rané církve se laici zapojovali do evangelizace, a tím podporovali rozvoj církve. Apoštolát laiků vychází z Písma. Vedeni Duchem svatým si jsou také dnes laici vědomi své odpovědnosti ve službě církvi a Kristu. Církev je zde proto, aby shromáždila všechny lidi na cestě vedoucí ke Kristu, aby mohli všichni dojít vykoupení a spásy. Veškerá činnost církve tedy vede k tomuto cíli. Apoštolům Kristus svěřil úkol učit a šířit víru do celého světa. Laici mají ve křtu podíl na Kristově úradě kněžském, královském a prorockém, a protože žijí uprostřed světa a lidí, mají působit jako kvas a šířit Kristovo světlo do svého okolí. To je úkolem jejich apoštolátu.²⁵

Povinnost a právo apoštolátu laiků vychází přímo ze spojení věřících s Kristem. Laici jsou posvěceni k tomu, aby veškerou svou činností vydávali svědectví o Kristu. Duch svatý posiluje věřící ve víře, v naději a v lásce. V lásce mají křesťané usilovat o věčný

²⁵ Srov. AA 2.

život všech lidí, aby poznali Ježíše Krista. Duch svatý k tomuto úkolu rozděluje různé dary každému, jak chce, aby tyto dary využíval k dobru lidí a růstu církve (1K 12,11).

Laici se mají posilovat ve víře účastí na liturgii a čerpat sílu ze svého těsného spojení s Kristem tak, aby mohli dále ve víře růst a plnit úkoly v souladu s Boží vůlí. Křesťané mají tedy odložit „[...] všechno, co je špatné, každou neupřímnost, přetvářku, závist a všechno pomlouvání“ (1P 2,1), a tak přibližovat další lidi ke Kristu. Svědectví života a dobré skutky mají tu moc přitahovat lidi k Bohu a k víře, jak řekl sám Ježíš: „*Tak ať svítí vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích.*“ (Mt 5,16). Některým laikům nestačí jen svědectví života, ale mluví o Kristu slovy ať už před nevěřícími, aby je obrátili na víru, nebo před věřícími, aby je utvrdili a povzbudili ve víře. V jejich srdcích se ozývají slova „*Kristova láska nás nutí*“ (2K 5,14) a „[...] *běda mně, kdybych nekázal evangelium*“ (1K 9,16).

Tento dekret je výraznou pobídkou laikům, aby se dle svých možností více zapojovali do rozvoje a ochrany křesťanských zásad a jejich správným použitím reagovali na problémy současné doby.²⁶

Laici dle svých sil podporují misijní a evangelijní snažení. Zapojují se do různých akcí jak na národní, tak i na mezinárodní rovině. Těmito akcemi je myšleno zejména misijní dílo, materiální pomoc a osobní účast. Prvními hlasateli evangelia a svědky víry jsou laici sobě navzájem a také svým dětem. Ve svém rozhodnutí pro víru se navzájem podporují a utvrzují tak, aby dále ve víře rostli. Mladí lidé jsou mezi sebou ale i pro své okolí apoštoly. Také děti se podle svých sil stávají mezi svými kamarády Kristovými svědky.

Úkolem křesťanů žijících ve společnosti je apoštolsky působit na lidi kolem sebe. Mohou tak činit v práci, ve školách, doma nebo při setkáváních ve volném čase. V širokém prostředí společnosti tak mohou pomáhat všem okolo sebe. V tomto ohledu je nemůže nikdo jiný lépe zastoupit. Pro své okolí jsou křesťané světlem světa, a to především svým solidním jednáním, úctou k pravdě, sdílením základních křesťanských hodnot a Krista. Křesťané prokazují bratrskou lásku všem okolo sebe a jsou ochotni pomoci při životních obtížích a bolestech. Projevují křesťanskou velkodušnost, a tímto způsobem života vstupuje jejich víra do společenského prostředí. Je třeba kázat Krista

²⁶ Srov. AA 6.

nejen životem, ale i slovy, protože někteří lidé jsou schopni přijmout pravdu o Kristu pouze z úst laiků, kteří jsou jim blízko.²⁷

Přesto se jako nejvhodnější forma apoštolátu laiků, vzhledem k dnešní době, jeví svědectví života. Laik žije život ve shodě s evangeliem ve víře, naději a lásce. Toto svědectví života je doplněno o zvěstování Krista, vysvětlování jeho učení a jeho věrné vyznávání, aby z činů byla patrná Kristova láska. Je třeba, aby si laici uvědomovali, že tímto způsobem života mohou zasáhnout lidi kolem sebe, a přispět tak k jejich spáse, a tím i ke spáse celého světa.²⁸

Apoštolát jednotlivce je nejvíce zapotřebí v místech, kde křesťanství teprve zapouští své kořeny nebo tam, kde jsou křesťané pronásledováni. Na takových místech mohou křesťané do jisté míry zastávat úlohu kněze a vést lidi k eucharistické úctě a dle možností k co nejčastějšímu přijímání.²⁹

Velmi důležitý je také sdružený apoštolát. Bůh povolává všechny lidi k jednotě, aby byli jedno tělo (1K 12,12) a spojuje je v jeden Boží lid. Člověk je tvor společenský a Kristus nás vybízí slovy: „*Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.*“ (Mt 18,20). Proto se křesťané mají sdružovat, vytvářet jednotu a mají být apoštoly v rodině i ve společnosti. Sdružený apoštolát je velmi důležitý, protože věřícím poskytuje oporu. Jednotlivá sdružení jsou často potřeba při větších společných akcích, řídí a organizují apoštolskou práci a ve výsledku jsou mnohdy efektivnější než samostatně působící jednotlivci. Je tedy třeba organizovat a podporovat sdruženou formu apoštolátu. Je mnoho forem sdruženého apoštolátu, některá se věnují evangelizaci, jiná podávají svědectví v projevech skutků lásky.³⁰

Jednou z forem apoštolátu je katolická akce. V českých zemích je nutné odlišit katolickou akci od „*hnutí pokrokových katolíků – tzv. Katolické akce,*“³¹ která vznikla v roce 1949. Byla založena státem a měla vnést rozkol do církve. Biskupové se od této Katolické akce vymezili a kolaborujícím kněžím hrozila exkomunikace. Tato akce neměla dlouhého trvání a brzy se rozpadla.³²

²⁷ Srov. AA 12–13.

²⁸ Srov. *Tamtéž*, 16.

²⁹ Srov. *Tamtéž*, 17.

³⁰ Srov. *Tamtéž*, 18,19.

³¹ BALÍK, S.; HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 23.

³² Srov. KUBÍN, P. *Brány pekelné ji nepřemohou : kapitoly z pronásledování církvi v Československu kolem roku 1950*, s. 51.

Katolická akce v sobě nese tyto nezbytné znaky:

1. Cílem katolické akce je evangelizace a posvěcení lidu.
2. Laici spolupracují s církevní hierarchií, vypracovávají plán i plnění programu a berou na sebe zodpovědnost za řízení organizací.
3. Laici působí sjednoceně, tím se vyjadřuje pospolitost církve a apoštolát tím má větší účinnost.
4. Laici se mají buď dobrovolně hlásit, nebo jsou přizváni ke spolupráci s církevní hierarchií.

Takové organizace jsou považovány za katolickou akci, i když mohou mít různé formy a různá jména. Úkolem církevní hierarchie je podpora laiků při službě evangeliu, poskytování duchovní podpory a dohled nad dodržováním správnosti nauky. Církevní hierarchie pak pro některé katolické akce vydává mandát.

Duchovní mají pomáhat laikům v posílení duchovního života, podporují je v apoštolském snažení a hledají nové možnosti dalšího rozvoje laické činnosti.³³

Výchova lidí k apoštolátu probíhá na několika rovinách. Je třeba, aby člověk, který se má stát hlasatelem evangelia, žil z víry a aby ke stejnému konání pobízel i ostatní, aby milovali Boha, svět a lidi. Kromě toho je třeba takového člověka doporučit na studium teologie, filosofie a etiky, které bude přiměřené jeho věku. Tento člověk se má učit žít uprostřed lidí, má se učit snadno navazovat přátelství a spolupracovat s ostatními. Výchova pro apoštolát musí začít co nejdříve, nejlépe v dětství, v dospívání nebo u mladých lidí. Výchovu musí zastat rodina, duchovní nebo apoštolská sdružení.

V dnešní době je rozšířen materialismus a konzumní způsob života, a proto je nutné, aby laici dobře znali katolické učení a zejména sporné body, kterými by mohli navazovat rozhovor s nevěřícími a mluvit o Kristově poselství. Je tedy potřeba, aby laici měli speciální školení pro tyto případy.³⁴

Laici mohou pro účel výuky k apoštolskému poslání využít různé sjezdy, duchovní obnovy, duchovní cvičení, knihy, časopisy, schůze, konference atd.

³³ Srov. AA 24-25.

³⁴ Srov. *Tamtéž*, 30-31.

Dekret uzavírá výzva pro všechny laiky, aby neúnavně odpovídali na volání Krista a nechali se vést Duchem svatým.³⁵

Tento dekret klade na laiky velké požadavky. Hned v úvodu na několika místech připomíná, že k evangelizaci je povolán každý křesťan. Toto povolání vyplývá z jeho těsného spojení s Kristem ve křtu, kdy křesťan tímto obřadem dostává účast na Kristově kněžském, královském a apoštolském úřadu. Každý křesťan je tedy předurčen ke svědectví evangeliu. Tato svědectví mohou mít různé podoby. Velmi důležité je především svědectví života, kdy křesťan tím, jak se chová, jak mluví, jaké má hodnoty, jak žije, svědčí o Kristu. Tato svědectví mají probíhat doma, ve společnosti, ve škole, v zaměstnání, při volnočasových aktivitách atd. Ke svědectví života jsou povoláni dospělí, děti i senioři, všichni mohou svým jednáním, a tím jaké vyznávají hodnoty, ovlivňovat a evangelizovat lidi kolem sebe. Křesťané se mají stát světlem pro lidi okolo sebe.

Někteří křesťané mají dostatek darů Ducha svatého k hlásání evangelia nejen životem, ale také slovem. Je důležité, aby tito křesťané byli vzděláni v teologii, ale ne každý si v dnešní uspěchané době může dovolit studium teologie na vysoké škole a někteří ke studiu nemají potřebné kompetence. Z těchto důvodů by v našich farnostech mělo vzniknout dostatek aktivit a vzdělávacích akcí, aby každá farnost měla co největší počet věřících, kteří mají dostatečné kompetence k hlásání evangelia životem i slovem a v rozhovorech s nevěřícími je umí zaujmout zajímavými tématy.

Příprava k účinné evangelizaci životem i slovem má dlouhodobý charakter a křesťan by se měl naučit rozpoznat, kdy nevěřící jeho slovům naslouchá a snaží se jim porozumět. Problémem může také být malé množství zapálených křesťanů toužících sdílet evangelium Ježíše Krista hledajícím.

Dokumenty II. vatikánského koncilu vybízí všechny křesťany k jednání, k vyjití z kostelů, z uzavřenosti a vycházení vstříc světu a lidem okolo nás. V dalším odstavci se budeme věnovat evangelizaci v dekretu *Evangelii nuntiandi*.

³⁵ Srov. AA 35.

1.4 Evangelizace v *Evangelii nuntiandi*

Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi* vychází deset let po ukončení II. vatikánského koncilu. Autorem je papež Pavel VI., který touto exhortací reaguje na synodu o evangelizaci (konala se 22. 6. 1973). *Evangelii nuntiandi* vzniklo na přání biskupů, kteří si byli vědomi potřeby nové evangelizace. Tato exhortace chce přinést některé konkrétní podněty pro plnění výzev II. vatikánského koncilu v praxi. Vyzývá všechny křesťany k neúnavnému hlásání evangelia. Upozorňuje na aktuální podmínky doby kolem II. vatikánského koncilu, které církev vybízí k promyšlení nových forem evangelizace.

Jedním z důvodů pro sepsání *Evangelii nuntiandi* je potřeba obnovit evangelizační úsilí v církvi za pomoci nové evangelizace. Papež Pavel VI. cítil, že je třeba tento pojem nově vymezit. Definuje evangelizaci „jako hlásání Krista těm, kdo ho ještě neznají, jako kázání, katecheze, udělování křtu a jiných svátostí.“³⁶ Dále dokument rozebírá vliv evangelizace a přínos evangelia na nevěřícího člověka. Je třeba načerpat nové síly k evangelizaci např. ze slov exhortace *Evangelii nuntiandi*. Papež Pavel VI. nám jako vzor evangelizátora předkládá samotného Ježíše. Kristus nejprve hlásal Boží království „[...] a považuje to za tak důležité, že všechno ostatní se stává pouhým zbytkem, vše ostatní bude přidáno.“³⁷ „Boží království a spása jsou klíčovými pojmy Kristova radostného poselství.“³⁸

Jako první vyslovuje papež Pavel VI. výraz nová evangelizace. Připomíná, že evangelizace „je základním úkolem církve.“³⁹ Evangelizovat má církev v první řadě sama sebe, aby se lidé posílili ve víře, a poté je církev vysílá do světa. Všichni křesťané se podílí na úkolu, který dal Kristus apoštolům. Evangelizovat znamená přinášet radostnou zvěst všem, cílem je vnitřní proměna člověka.⁴⁰ Křesťan může evangelizovat pomocí svědectví života nebo svědectví slova. Papež Pavel VI. nás vybízí, aby náš život odpovídal evangeliu. „Hodnověrný tedy není učitel, ale svědek, popřípadě učitel, který je zároveň svědkem.“⁴¹ Obsahem evangelizačního poselství je smrt a zmrtvýchvstání Ježíše

³⁶ EN 17.

³⁷ Tamtéž, 8.

³⁸ Tamtéž, 10.

³⁹ Tamtéž, 14.

⁴⁰ Srov. Tamtéž, 18.

⁴¹ KORTUS, P. *Obnovné programy v církvi*. [online]. 2017 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://theses.cz/id/p60tu8/Diplomov_prce_-_Pavel_Kortus_2017.pdf.

Krista, který nabízí spásu všem. Spása je tak nejdůležitějším aspektem poselství Ježíše Krista.

Dále papež Pavel VI. upozorňuje na nutnost vzdělávat se v katechezi, protože nám to pomůže při evangelizaci rozlišit mezi vírou a pověrou. Toto doporučení platí i uvnitř katolické církve.

Dekret *Evangelii nuntiandi* dále upozorňuje na sekularismus, který nazývá nevírou. Sekularizovaný svět je světem, který Boha nepotřebuje. Z této sekularizace vyrůstá ateismus. Typickým příkladem ateisty je člověk zaměřený na hmotné statky a vědecké zdůvodnění světa.

Papež Pavel VI. upozorňuje, že je třeba vytvářet společenství po vzoru prvotní církve. Vznikající společenství mají být otevřená všem, kteří by chtěli přijít. Sílu k evangelizaci a vedení společenství mají evangelizátoři čerpat z Písma a z Ducha svatého. Bez Ježíšova Ducha by každá evangelizace byla marná. Samozřejmostí je spojení těchto společenství s církví, která jim je nápomocná při hlásání evangelia. Laici, kteří jsou zapojeni do těchto společenství, mají hlásat evangelium všude, kdekoli je to možné. Prvním místem, kde dochází k předávání evangelia, je rodina.⁴² Tím nám papež Pavel VI. připomíná důležitost vztahu s evangelizovaným. Máme tedy hlásat evangelium s úctou k lidem, protože na tom závisí i naše vlastní spása. Vyzývá tedy k evangelizaci, i když musíme zasévat evangelium v slzách.⁴³ Papež František evangelizaci podporuje ve své exhortaci *Evangelii gaudium* těmito slovy: „*Je mi milejší církev otlučená, zraněná a špinavá proto, že vyšla do ulic než církev, která je nemocná svou uzavřeností a pohodlností s níž lne ke svým jistotám.*“⁴⁴

1.5 Evangelizace v *Evangelii gaudium*

Papež František nás ve své exhortaci o hlásání evangelia v současném světě chce pozvat k nové evangelizaci, kdy vyměníme uzavřenost a pohodlnost života za radost, která naplňuje ty, kteří se setkávají s Kristem. S touto radostí máme přistupovat nejen k těm, kteří přicházejí za námi, ale i k sobě navzájem a k okolnímu světu.

⁴² LG 41.

⁴³ Srov. EN 80.

⁴⁴ EG 49.

Při setkávání s druhými máme usilovat o jejich dobro. Není to však pouze povinnost, která lidi žene vpřed, ale i naplnění vlastního života radostí. Papež František nás vyzývá, abychom v sobě našli tuto radost a vycházeli s ní lidem vstříc. Při evangelizaci bychom se neměli tvářit příliš vážně nebo dokonce smutně. Lidé chtějí slyšet evangelium od lidí plných života a radosti, aby z nich vyzařovalo, že už okusili Kristovu radost, a ne od lidí úzkostných, smutných a malomyslných.⁴⁵

Ježíš Kristus je stále „stejný včera i dnes i navěky“ (Žd 13,8), ale i tak nás stále nepřestává překvapovat svou kreativitou. Vždy, když se snažíme navrátit se ke kořenům víry a začít z nich čerpat, objevují se nové cesty a způsoby evangelizace. V tomto pohledu je evangelizace vždy aktuální a nová. Nesmíme zapomínat, že prvním hlasatelem evangelia je Ježíš. Bůh je ten, který jako první volá člověka různými způsoby k sobě. Při evangelizaci se tedy můžeme opřít o toto Boží volání a stále se nechat posilovat Duchem svatým. Bůh od nás vyžaduje, abychom pro naše evangelizační snažení vynaložili veškeré úsilí, ale také nám k tomu vše potřebné dává.⁴⁶

K nové evangelizaci, ke které vyzývá papež František, jsou přizváni všichni. Tato evangelizace se uskutečňuje ve třech oblastech.

První takovou oblastí je oblast řádné pastorace, kterou oživuje Duch svatý v srdcích věřících, kteří se shromažďují v den Páně a jsou živeni Kristovým tělem (chlebem věčného života). Do této oblasti lze zahrnout i věřící, kteří se pravidelně neúčastní bohoslužeb, ale zachovávají katolickou víru.

Druhou oblastí je skupina osob, které jsou pokřtěny, ale nežijí podle víry ani podle křestních požadavků. Církev se má snažit, aby tito lidé opět zakusili útěchu evangelia a vrátila se jim radost z víry.

Za třetí je evangelizace spojena s těmi, kteří Krista neznají anebo ho vždycky odmítali. Mnozí z těchto lidí po Kristu touží a hledají ho. Křesťané by proto měli hlásat evangelium všem, aby nikdo nebyl vyloučen. Velmi důležitý je také způsob hlásání, ten by měl být radostný, křesťan by měl ukazovat, co mu jeho víra přináší. Církev roste díky své přitažlivosti. Zájem církve o misie musí být na prvním místě. Z tohoto důvodu už nemůže stačit jen pasivně vyčkávat v kostelích, ale je třeba přejít k misijní pastoraci.⁴⁷

⁴⁵ Srov. EG 9–10.

⁴⁶ Srov. *Tamtéž*, 11–12.

⁴⁷ Srov. *Tamtéž*, 14.

Ježíšova výzva nás stále vybízí k evangelizaci a vycházení vstříc lidem kolem sebe. Na mnoha místech Bible nacházíme dynamiku, s jakou Bůh vybízí své věrné k následování svého příkladu. Tuto výzvu lze tedy chápat jako impuls k tomu, abychom opustili bezpečí svých domovů a vydali se, kam jen můžeme, až na samotný okraj a vnesli tam Kristovo světlo, světlo evangelia. Toto světlo přináší radost do života učedníků, když se vrací ze své mise (L 10,17), kde předávali evangelium chudým. Také nám přináší radost, když naše evangelizace zapouští kořeny (přináší ovoce). Ježíš nás stále vybízí k nové evangelizační činnosti (Mk 1,38), ve které nás povede Duch svatý. Papež František nás vyzývá k tomu, abychom pokračovali v této výzvě a přinášeli evangelium na všechna místa, všem lidem bez zbytečných průtahů a beze strachu.⁴⁸ Máme jistotu a oporu v Ježíšovi, který jako první vychází lidem vstříc. Vždy nás předchází v lásce k člověku (1J 4,10) a z toho můžeme čerpat při evangelizačních setkáních s nevěřícími. Měli bychom se snažit být jim co nejbliže, láskou překonávat vzdálenost a snažit se být církví, která je doprovází na nelehké cestě životem. Nestačí už tedy pouhá strnulost a zakonzervovanost, ale je třeba zavést „*trvalý misijní stav*.“⁴⁹

Předpokladem je, že církev sama sebe nechápe jako skupinu vyvolených jedinců, ale jako církev, která je uprostřed společenství, uprostřed rodin a jejich života. V takovém vstřícném prostředí roste chuť evangelizovat. Všechny aktivity ve farnostech by měly vést k podpoře evangelizačních snažení, mají dodávat sílu a odvahu k evangelizaci. Církev by neměla chybět tam, kde je jí potřeba, „[...] *kde nejvíce chybí světlo a život Zmrtvýchvstalého*“^{50,51}

Vycházíme-li lidem vstříc v dnešní uspěchané době, není vhodné zahrnout je velkým množstvím nauk, křesťanských pouček a zákonů. Také není vhodné předjímat, že lidé už mají povědomí o křesťanství, a proto našich pár evangelizujících slov budou schopni zasadit do hlubšího kontextu. Je třeba se soustředit na to, co je nejdůležitější a nejpřitažlivější, aniž by naše vyprávění ztratilo svou pravdivost a hloubku. Taková evangelizace je nejpřesvědčivější. Základní evangelizační poselství je zjevení „*spásonosné lásky Boží v Ježíši Kristu, jenž zemřel a vstal z mrtvých*.“⁵² Je třeba mluvit

⁴⁸ Srov. EG, 20-21.

⁴⁹ *Tamtéž*, 24-25.

⁵⁰ *Tamtéž*, 30.

⁵¹ Srov. *Tamtéž*, 28.

⁵² *Tamtéž*, 36.

více o Kristu než o církvi, a více o lásce než o zákoně. Při evangelizaci máme v lidech vidět Boha a usilovat o jejich dobro.⁵³

Církev má být otevřená, putující, vycházející vstříc světu a člověku, ale má také působit pokoj v dnešní uspěchané době. Církev má naslouchat potřebám lidí, doprovázet je a někdy jen trpělivě čekat s otevřenou náručí. Otevřené mají být především kostely a farnosti, aby kdokoliv pocítil touhu po setkání s Bohem, mohl vstoupit a nenarazil na zamčené dveře.⁵⁴

Zejména ve větších městech dnes roste individualismus. Domy a bytové jednotky nás izolují a ochraňují, chybí prostor pro společné setkávání se sousedy, projevy sounáležitosti a přátelství. Evangelizace v tomto prostředí může pomoci k posílení vnímání důstojnosti lidského života. Křesťan žijící ve městě vidí potřeby lidí okolo sebe, prožívá s nimi jejich trápení a snaží se pomáhat, jak může. Tak roste ve své víře i v lidskosti a jeho práce nese plody.⁵⁵ Naproti tomu jsou mnozí křesťané, kteří si chrání svůj volný čas a mají strach z nějakého úkolu pro farnost, jako by evangelizace nebyla odpovědí na Boží lásku, ale něco, před čím raději zůstávají v bezpečné vzdálenosti.⁵⁶

Jistá únava, která je dnes znát v mnoha farnostech, nemusí pramenit vždy z mnoha akcí, ale může souviset s prožíváním těchto akcí. Mnoho akcí je bez spirituality a jako takové jsou tíživé, chápané jako povinnost a jsou vnímány jako neuspokojující a velmi únavné. Dalším problémem může být příliš vysoký cíl, který si křesťan dá, a nestačí na něj, nebo očekává, že akce bude mít hladký průběh a že vše půjde tak nějak samo. V takových případech se při problémech evangelizační plán hroutí. Dalším nemalým problémem je tlak okolí na výsledky a při kritice nebo dílčím neúspěchu se považuje celá akce za nezdařenou. Tito lidé jsou však povoláni, aby přinášeli světlo mezi ostatní, ne aby propadali smutku, beznaději a nechávali se pohltit temnotou. Papež František proto věřící vyzývá „*nenechme si ukrást radost z evangelizace.*“⁵⁷ Ježíš nám dává zaslíbení, že radost evangelia je trvalá (J 16,22). Nenechme se tedy ovlivnit nepříjemnostmi, ale vnímejme je jako možnost dalšího růstu. Vždyť tam „*kde se rozmohl hřích, tam se ještě mnohem více rozhojnila milost*“ (Ř 5,20).⁵⁸

⁵³ Srov. EG 35,38.

⁵⁴ Srov. *Tamtéž*, 46,47.

⁵⁵ Srov. *Tamtéž*, 75.

⁵⁶ Srov. *Tamtéž*, 78.

⁵⁷ *Tamtéž*, 83.

⁵⁸ Srov. *Tamtéž*, 82–84.

Při každé evangelizační aktivitě je dobré mít stále na paměti, že Ježíš je Pán. Proto hlásat Krista by mělo být na prvním místě. Tímto úkolem je pověřena celá církev. Je třeba vnímat, že církev, o které mluvíme, je putujícím Božím lidem. Kristus v církvi stále působí. To on nás posílá evangelizovat a spolu s ním a v něm se z nás stávají evangelizátoři. Kristus nabízí svou milost a spásu každému, každého volá s největší úctou a láskou do společenství církve a věřící tomu mohou být nápomocni. Církev je místo, kde se lidé setkávají, jsou přijímáni s láskou, pocítí odpuštění a milosrdenství. V církvi jsou všichni povoláni k tomu, aby žili životem podle evangelia.⁵⁹

Pokud nějaký národ přijme víru, je třeba, aby se evangelium sžilo s místní kulturou. Evangelizátor nemůže chtít, aby lidé změnili svou kulturu, ale zároveň nesmí připustit, aby se Kristova pravda ohýbala. Velmi citlivě je možno přizpůsobit kultuře způsob slavení svátostí a prožívání víry. V každém nově pokřtěném působí Duch svatý, který ho vybízí k hlásání evangelia. Věřící lid přes veškerou svoji různost dokáže Duch svatý spojit a vytvořit z nich společenství – církev. Věřící dostávají dary Ducha svatého, určitá charismata, která jsou prospěšná pro život ve společenství a při evangelizaci.⁶⁰

Je třeba nebát se vstoupit na pole vědeckých a akademických diskuzí a prověřit vztah mezi vírou a rozumem pomocí nové inteligentní apologetiky. Dát lidem prostor, náměty k přemýšlení a nebát se dialogu. Proto nabývá na důležitosti teologie, která v dialogu s dalšími vědami a pomocí teologického uvažování a bádání napomáhá dialogu mezi vírou, vědou, kulturou a světem. Papež František vyzývá teology, aby se zapojili do evangelizace. Univerzity mají přispívat k „*rozvíjení evangelizačního úsilí interdisciplinárním a celistvým způsobem.*“⁶¹

Nejen teology Kristus vybízí, aby zachovávali vše, co nám přikázal, a učili to také ostatní. S hlásáním evangelia tedy souvisí růst osobní víry evangelizátora, kdy se nemá spokojit s málem, ale stále se snažit tak, aby mohl říct: „*[...] nežiji už já, ale žije ve mně Kristus*“ (Ga 2,20). Cílem nemá být dobrá znalost věrouky, ale zejména dodržování prvních dvou přikázání a tím je milovat Boha a svého bližního.⁶²

„*Evangelizovat, znamená zpřítomňovat ve světě Boží království.*“⁶³ Bůh je láska a tím, že přijímáme hlásání evangelia, postupně zjišťujeme, že Bůh si nás zamiloval

⁵⁹ Srov. EG 112–114.

⁶⁰ Srov. *Tamtéž*, 118, 119, 130.

⁶¹ *Tamtéž*, 134.

⁶² Srov. *Tamtéž*, 160, 161.

⁶³ *Tamtéž*, 176.

a člověk má tuto lásku šířit dál do svého okolí. Pokud věřící ví, že je milován Bohem, napodobuje Boha a chce pro druhé jen to nejlepší. Je dobré si uvědomit, že přijetí radostné zvěsti a bratrská láska spolu úzce souvisí. Láska a milosrdenství by neměla být jen prázdná slova. Kristus nás vybízí, že každý skutek, který vykonáme pro svého bližního, jako bychom udělali pro něj (Mt 25,40).⁶⁴

Důležitá je také modlitba, aby věřící naplnil Duch svatý silou, odvahou a chutí evangelizovat. Bez Ducha svatého by evangelizace byla prázdná. Je třeba nalézt „*ducha nové evangelizace*.“⁶⁵ Evangelizace, která má ducha, je evangelizací, která je radostná, láskyplná, není brána jako povinnost a je vedena Duchem svatým. Pokud při evangelizaci nepůsobí Duch svatý, evangelizátor se brzy unaví a jeho práce jako by ztrácela smysl. Je třeba opírat se o vroucí modlitbu a práci. Můžeme si vzít inspiraci od prvních křesťanů. V hlásání evangelia byli velmi odvážní. Naše doba má svá specifika a není možné srovnávat, jestli to dříve měli evangelizátoři těžší nebo lehčí než my, bylo to jiné. Můžeme si však povšimnout, s jakou nadějí, láskou a odvahou hlásali evangelium lidem kolem sebe.⁶⁶

Svatý Pavel, který byl velkým hlasatelem evangelia, často prosil Boha za druhé (F 1,4). Nemyslel na sebe, ale na druhé. V minulosti i dnes se svatí přimlouvají za nás všechny. Prosme tedy Pannu Marii jako matku církve za sílu k nové evangelizaci a vezměme si z ní příklad. Marie je ta, která se modlí, pomáhá druhým, je spravedlivá, milující, a takový by měl být i evangelizátor.⁶⁷

Papež František nás vyzývá k nové evangelizaci plné radosti. Adresátem této evangelizace jsou všichni lidé. Evangelizátoři se mají nechat oslovovat Božím Duchem a ukazovat svým příkladem, chováním, myšlením, ale i hlásáním, že na prvním místě v jejich životě je Bůh. Nedílnou součástí evangelizace je, že evangelizátor nejen že evangelizuje, ale nechává sám sebe druhými evangelizovat. Jedná se o koloběh, při kterém lidé čerpají sílu ve sdílení se navzájem, v modlitbě a v Bohu. Pouze evangelizační projekt, který je plný radostných lidí přistupujících k člověku s láskou, neboť v nich působí Duch svatý, je účinný a nevyčerpává evangelizátory. V opačném případě hrozí vyhoření a ztráta chuti k další činnosti pro církev.

⁶⁴ Srov. EG 177–179.

⁶⁵ *Tamtéž*, 260.

⁶⁶ Srov. *Tamtéž*, 259–263.

⁶⁷ Srov. *Tamtéž*, 281, 288.

V našich podmínkách provází evangelizační projekty řada problémů. Jedním z hlavních problémů je vnímání církve v očích lidí. Lidé nevidí společenství a to, co jim dobrého Bůh a lidé v jejich okolí mohou přinést, ale cítí negativní emoce např. při zmínce církevních institucí, navrácení majetků církvi apod. Dalšími problémy mohou být nejasné metody evangelizace, malá podpora farnosti nebo dostatek zapálených srdcí, hořících pro evangelizaci. Přesto žádný křesťan nepochybuje o potřebnosti evangelizace, jde spíše o nalezení vhodné formy, jak přispět.

1.5.1 Hlavní myšlenky papeže Františka v exhortaci *Evangelii gaudium*

Papež František navazuje na své předchůdce s výzvou k hlásání evangelia pomocí nové evangelizace. Hlásání evangelia má probíhat beze strachu a křesťané mají vyjít ze své uzavřenosti. Papež František zdůrazňuje, že křesťanství je plné radosti. Tuto radost přináší křesťané do svých domovů, na pracoviště a také se promítá do evangelizace. Nic tak neodradí evangelizované lidi tolik, jako zasmušilý křesťan.

Křesťany odlišuje od nekřesťanů právě radost evangelia a také pokoj, který má vyzářovat z osobnosti křesťana. Tím se lišíme, a to je na nás zajímavé. Pokoje a radosti není v dnešním světě mnoho a dokáže přitáhnout pozornost hledajících lidí.

Papež František také připomíná, že prvním hlasatelem evangelia je Bůh. To znamená, že Bůh je vždy ten první, který volá a zve nevěřícího člověka k sobě. S tímto faktem můžeme počítat při evangelizaci.

K evangelizaci jsou přizváni všichni. Je třeba evangelizovat tyto skupiny osob:

1. věřící křesťany
2. pokřtěné osoby, které odpadly od víry
3. nevěřící

Papež František nám připomíná, že plodem evangelizace je radost, která doprovází Kristovy učedníky. S evangelizací nemáme otálet, je třeba začít okamžitě a zavést trvalý misijní stav.

Při nové evangelizaci nemáme dávat lidem příliš mnoho pouček a zákonů. Je třeba soustředit se na to nejdůležitější, a tím je spása v Ježíši Kristu, který zemřel a vstal z mrtvých. Když mluvíme o Kristu, je třeba mluvit také o lásce, která se vydává. Při evangelizaci mají členové církve nejen mluvit, ale také naslouchat potřebám lidí.

Církev je otevřená pro každého, kdo zatouží stát se křesťanem. Otevřené mají být farnosti i kostely.

Nemáme se bát dialogu mezi vírou, vědou a kulturou. Máme se snažit propojit víru s rozumem. Papež František také připomíná důležitost modlitby, aby Duch svatý naplnil věřící silou, odvahou a chutí evangelizovat. Pokud v evangelizačním projektu působí Duch svatý, je projekt naplněn radostí a chutí evangelizovat.

1.6 Společné hlavní teze *Evangelii nuntiandi* a *Evangelii gaudium*

Evangelii gaudium papeže Františka vychází z myšlenek *Evangelii nuntiandi* a mnohokrát se na ně také odvolává. Obě exhortace vyzývají k nové evangelizaci. Tehdy stejně jako dnes se zdá, jako by evangelium přestalo být pro lidi přitažlivé. Z tohoto důvodu vyvstala otázka po možnosti evangelizace v tehdejší a také v dnešní době. Papež Pavel VI. reaguje na tuto potřebu sepsáním dokumentu *Evangelii nuntiandi*, který se stává základním dokumentem pro evangelizaci. Tato exhortace v sobě zahrnuje myšlenky II. vatikánského koncilu.

Exhortace papeže Františka je aktualizací *Evangelii nuntiandi* a novým nábojem pro evangelizaci. Stejně jako papež Pavel VI. i papež František připomíná, že adresátem evangelizace je každý člověk. Věřící z důvodu posílení víry, hledající a nevěřící z důvodu nalezení víry. *Evangelii gaudium* klade ještě o něco větší důraz na radost, kterou evangelizace přináší než *Evangelii nuntiandi*. Radost by měl mít vepsanou v srdci i v obličeji ten, kdo se s Kristem již setkal a evangelizuje. Obě tyto exhortace proto vyzývají místní církve ke zvýšení a obnově evangelizačního úsilí takovým způsobem, že se evangelizace stane obsahem všech aktivit. *Evangelii nuntiandi* i *Evangelii gaudium* dávají laikům mnoho kompetencí pro evangelizaci. Obě exhortace se shodují, že bez působení laiků by dnes evangelizace byla značně omezená. Zdůrazňují, že je třeba se nadchnout pro Krista a radostně předávat evangelium. Papež František je příkladem úspěšné nové evangelizace. To, jak papež František vystupuje a jak jedná, je ve shodě. Proto ho uznávají nejen zástupci jiných denominací, ale i někteří nevěřící lidé.

Obě exhortace upozorňují, že hlásáním evangelia jsou pověřeni všichni křesťané a že evangelizace je základním úkolem církve. Evangelizovat má církev pomocí svědectví života a svědectví slova. Věřící mají hlásat Krista, který zemřel, vstal z mrtvých a přináší spásu všem, kdo o to stojí. Církev podporuje vznik nových společenství, kde věřící

posílení Duchem svatým budou evangelizovat. K účinné evangelizaci je potřebná katecheze. Věřící by se měl připravit na hlásání evangelia. Prvním místem, kde se věřící setká s evangelizací, je rodina.

Papež František připomíná, že křesťan je povolán k evangelizaci, kde je to jen možné – doma, na pracovišti, při volnočasových aktivitách atd. Laici jsou ti první, s kterými se nevěřící člověk setká. Z laika má vyzařovat radost a pokoj, aby upoutal pozornost. Při evangelizaci se máme soustředit na Kristovu lásku a spásu, kterou tato láska přináší. Kristus je první, který oslovuje člověka. Proto se nemusíme bát a můžeme vyjít ze své uzavřenosti, otevřít kostely, fary i svá srdce.

Jedinečnost *Evangelii nuntiandi* spočívá v tom, že jako první změnila pohled na evangelizaci. Upřesnila nejen to, kdo má být evangelizován, ale také upozornila, že evangelizace je úkolem každého křesťana. *Evangelii nuntiandi* přišla jako první s myšlenkou, že je třeba nové evangelizace. Tento dokument se svým obsahem stává výjimečným.

1.7 Úkoly evangelizace

Každý křesťan je povolán k předávání evangelia, radostné zvěsti, a právě tomuto předávání říkáme evangelizovat. Bůh se dává poznat člověku, oslovuje ho a čeká na jeho odpověď. Odpověď člověka na Boží pozvání je aktem svobodné vůle a je také pozváním ke společné dobrodružné cestě plné lásky. Život člověka pak získává úplně jiný význam a plnější smysl. Člověk se při společné cestě s Kristem stává čím dál více člověkem v tom nejvlastnějším slova smyslu. Jedině člověk, který zakusil Boží blízkost, jeho lásku a odpuštění, je schopen s láskou a radostí přistupovat k druhému člověku a tuto radost ze shledání s Kristem předávat dál, a tím účinně evangelizovat.

Člověk, který slyší radostnou zvěst, se nemusí ihned obrátit a chválit Boha, slyšet neznamená naslouchat. Možná se tento člověk vrátí za měsíc nebo za rok. Člověk, který evangelizuje, by nad tím neměl smutnit, také Ježíš nebyl všude přijat. Je třeba vzít v potaz, že hlásáním evangelia, nejen že evangelizujeme všechny kolem sebe, ale také sami sebe. Pokud se necháváme znovu a znovu oslovovat Božím Duchem, tak hlásáním evangelia naplňujeme náš život radostí.

1.7.1 Evangelizace nevěřících⁶⁸

Za nevěřícího je považován člověk, který se nehlásí k žádnému náboženství a který se sám za nevěřícího člověka považuje. V České republice se dle výzkumu z roku 2011 za nevěřícího deklaruje asi 70% obyvatel.⁶⁹ Nevěřící lidé mají možnost setkat se s Kristem různým způsobem. Mohou např. navštívit bohoslužby, které se konají pravidelně v kostelích, mohou se s Kristem setkat na stránkách Bible, ve vyprávění křesťanů nebo na různých evangelizačních akcích pořádaných různými křesťanskými denominacemi. Mezi tyto akce patří například farní evangelizační buňky, světové dny evangelizace, komunita Jan Křtitel, charismatické hnutí nebo kurzy Alfa. V jednotlivých farnostech se pořádají další evangelizační akce s cílem oslovit nevěřící.

Je třeba promýšlet další způsoby evangelizace, kdy se snažíme využít to, co o moderním člověku víme ve prospěch evangelizace. Je třeba nebát se kontroverzních témat, rozhovorů, přednášek, diskuzí a vyjít tak vstříc lidem dnešní doby. Využít ve prospěch evangelizace to, co je na křesťanech v očích nevěřících přitažlivé, a tím je radost, přátelství, srdečnost, ale také pokoj, vyrovnanost a klid, který lidem v dnešní uspěchané době schází. Tyto akce je třeba dobře naplánovat, věnovat náležitou pozornost propagaci, zvaní hostů a s tím souvisí i kvalitně zpracované propagační materiály jako jsou tiskoviny, letáky, bannery apod. Pro úspěch celé akce je kromě dobrého plánování, kvalitní propagace a pozvání nutné zvolit si do svého týmu lidi, se kterými se dobře pracuje a jsou spolehliví. Důležitá je také atmosféra celé akce, která by měla být pokojná a přátelská, aby se příchozí cítili dobře.

Při těchto akcích vznikají nová přátelství a prohlubují se ta stávající. Příchozí lidé, kteří se poté svobodně rozhodnou pro život ve víře, jsou po setkání s Kristovou láskou sami podníceni k hlásání radostné zvěsti ve světě.⁷⁰

⁶⁸ Nevěřící – uvědomujeme si, že nevěřící je zjednodušující pojem, který ne vždy určuje vztah člověka ke spiritualitě, ale pro zjednodušení četby budeme tento výraz používat.

⁶⁹ Srov. Český statistický úřad. *Struktura obyvatel podle náboženské víry v roce 2011*. [online] [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014a01.pdf/1dc65aec-0fb6-4513-ab65-d3beb0141b35?version=1.0>.

⁷⁰ Srov. *KKC* 3.

1.7.2 Evangelizace pokřtěných

Pozornost je třeba věnovat také evangelizaci pokřtěných. Může se zdát, že hlásat radostnou zvěst pokřtěnému člověku je zbytečné, protože předpokládáme, že už ji někdy slyšel. Velkou část těchto lidí tvoří ti, kteří byli pokřtěni jako děti, a fotografie jsou často jejich jedinou vzpomínkou na křest. Tito lidé, i když jsou pokřtěni, většinou podle křesťanských zásad nežijí. Jejich křesťanství se v lepším případě projevuje účastí na nedělní bohoslužbě. Jestliže se rozhodnou zapojit do života církve, měla by se jim věnovat náležitá pozornost a vést je tak, aby se účastnili evangelizačních akcí, přednášek, získali nové přátele nebo se zapojili do nějakého společenství. Cílem tohoto evangelizačního snažení je upevnění těchto lidí ve víře. Živá víra sdílená s přáteli zvyšuje šance vytrvat ve víře a překonat nástrahy a nepříjemnosti v životě.

Další skupinou jsou pokřtěni, kteří v průběhu života z nějakého důvodu od víry odpadli a chtějí se vrátit do církve. Také tito lidé potřebují být evangelizováni, aby v sobě opět objevili radost evangelia a hlubší smysl života, který člověku dává víra.

2 Církev a její vnímání v dějinách v českých zemích ve 20. a 21. století

Chceme-li, aby evangelizace byla úspěšná, je dobré znát prostředí, ve kterém lidé žijí a kde chceme evangelizovat jeho specifické rysy a historický kontext. Pro potřeby této práce se zaměříme na církve v českých zemích a vlivy, které na ni působily ve 20. a 21. století.

Česká republika je dnes považována za jeden z nejateističtějších států světa. V následujících odstavcích se pokusíme naznačit některé z příčin, které k tomuto stavu přispěly.⁷¹

2.1 Počátky české sekularizace

Za počátek českého ateismu je často považována násilná rekatolizace v 17. století nebo husitství.

⁷¹ Srov. PETRÁČEK, T. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*, s. 25.

Nejprve je třeba podívat se, jakým způsobem probíhala v českých zemích evangelizace. Za první úspěšnou evangelizaci na území Velké Moravy můžeme považovat příchod Cyrila a Metoděje. Velmi dobře dokázali přizpůsobit způsob hlásání, chápání evangelizačního poselství a způsob slavení tehdejšímu obyvatelstvu a začlenit křesťanství do místní kultury. Přeložili některé knihy Písma do staroslověnštiny, kterou používali jako liturgický jazyk. Staroslověnština je nezpochybnitelným přínosem církve nejen pro české obyvatelstvo.⁷² Naneštěstí jejich misie netrvala dlouho, jejich žáci byli vyhnáni a církev na Velké Moravě byla donucena přijmout latinský způsob slavení liturgie.⁷³ Dílo Cyrila a Metoděje i Písmo, které vytvořili, převzali Slované na jihu i na východě, kde se stalo základem pro duchovní i kulturně dějinný vývoj.⁷⁴

Dalším faktorem bylo husitství, které vedlo k tomu, že se velká část českého národa postavila proti církvi i papežství. Odpor působilo především chování duchovních a způsob jejich života. Národ požadoval církevní reformu. Z dlouhé války vyšly české země s vyhlášením náboženského míru. Zchudlá husitská církev však po nějaké době přestala být pro mladé lidi zajímavá a z německých zemí přicházely protestantské církve. Obyvatelé vesnic se postupně vrátili k pověrám a magii. Po potlačení stavovského povstání se katolická církev stala jediným státním náboženstvím. Ti, kdo nechtěli, byli přinuceni za použití násilí, aby se stali katolíky. V 18. století byli Češi nejvíce katolickým národem Evropy. V době vyhlášení josefínských reforem a Tolerančního patentu přešlo k jiným církvím jen asi 2 % obyvatel. Dá se tedy říci, že na konci 18. století bylo národem katolictví přijato za své. Hlavní příčiny českého sekularismu tedy musíme hledat v 19. a 20. století.⁷⁵

⁷² Srov. VEPŘEK, M. *Velká Morava a velkomoravská staroslověnština*, s. 9.

⁷³ Srov. PETRÁČEK, T. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*, s. 26.

⁷⁴ Srov. KOUŘIL, P. *Velká Morava a počátky křesťanství: 27.11.2014-28.2.2015 - Palác šlechticů, Moravské zemské muzeum, Brno, 17.4.2015-28.6.2015 - Císařská konírna, Pražský hrad, Praha, 7.8.2015-1.11.2015 - Bratislavský hrad, Bratislava*, s. 86.

⁷⁵ Srov. PETRÁČEK, T. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*, s. 31.

2.2 Hrůzy válek minulého století a jejich vliv na religiozitu člověka

Hrůzy první světové války, rozpad monarchie, vznik nových států a krize v Evropě znamenala pro církve změnu, na kterou nebyla připravena. Rozšiřovaly se proticírkevní tendence, vznikala nová sociální hnutí jako nacismus a komunismus.⁷⁶

V této rozbouřené atmosféře vznikla v roce 1918 Československá republika odtržením od Rakouska-Uherska. Po osamostatnění vnímala většina lidí vše, co souviselo s Rakouskem-Uherskem, velmi negativně. Bylo to způsobeno především vlivem dlouhodobého útlaku Čechoslováků ze strany Rakouska. V očích lidí byl Řím těsně spjat s monarchií a římskokatolická církev začala být vnímána negativně, jako cizinec, jako někdo, od koho je třeba se odvrátit. Mnoho věřících odpadalo od víry, nebo přecházelo k protestantským církvím.⁷⁷ Příkladem byl i první prezident T.G. Masaryk.⁷⁸

Církev husitská byla lidmi přijata jako ryze česká a národ ji bral jako součást české tradice. Po předchozích událostech věřící vnímali svoji příslušnost k církvi spíše vlažně, nadšení postupně upadalo a lidé, kteří odešli z katolické církve k protestantským, se povětšinou stali ateisty. Vytvořit sepětí katolické církve a českého státu se nepodařilo. Svoji roli v tom sehrál nástup nacismu, 2. světová válka a uvěznění mnoha věřících i duchovních.

Lidé ve věznicích a v koncentračních táborech neměli zabezpečené základní potřeby, jejich lidská důstojnost byla pošlapána a jejich vězňové je trýznili různými způsoby. V této drsné atmosféře, kdy zlo bylo všudypřítomné, si dokázali svoji víru udržet, a díky tomu je kruté praktiky vězňů nezlomily. Věřící i kněží měli zakázáno chodit do kaple a zákaz platil i na další praktikování náboženské víry. Věřící se modlili tajně a sloužili Bohu tam, kde to bylo možné. Kněžím se občas podařilo slavit mši svatou a poté tajně rozdávali eucharistii. V eucharistii vězňové nalézali útěchu v těsném spojení s Kristem.⁷⁹ Radostí uprostřed této hrůzy bylo, když se některý z vězňů v koncentračním táboře obrátil a našel víru.⁸⁰ Pokud byl křest odhalen, vězňové neváhali kněze mučit a zabít.⁸¹ Většina věřících v koncentračních táborech na Boha nezanevřela. Víra jim byla v těžkých chvílích

⁷⁶ Srov. PETRÁČEK, T. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*, s. 23.

⁷⁷ Srov. Tamtéž, s. 64.

⁷⁸ Srov. MALEVIČ, O. M.; HAMAN, A.; KOPÁČ, R. *V perspektivě desetiletí.*, s. 104.

⁷⁹ Srov. KAJPR, A. *Ministerium verbi: Kázání Adolfa Kajpra o mši svaté, o posledních věcech a o rozličných aspektech víry*, s. 373.

⁸⁰ Srov. BLAHA, J. *Tóra a láska: hebrejská poezie, mystika a píseň současnosti*, s. 49.

⁸¹ Srov. HOFFMANN, B. *A kdo vás zabije--: život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*, s. 287.

oporou a pomáhala jim přežít.⁸² Mnoho z uvězněných lidí, zejména židů, však pobyt v koncentračním táboře nepřežili.⁸³

Po válce se většina přeživších vězňů snažila na otřesné vzpomínky zapomenout a nechtěli o nich mluvit. Tyto hluboké duchovní zážitky a silná víra vězňů tak zůstala bez výraznějšího vlivu na návrat věřících do křesťanských církví.

2.3 Odpad lidí od víry ve 20. století a vliv komunismu na církve

Brzy po válce se dostala církev v českých zemích do další složité situace a tou byl nástup komunistické strany. Její totalitní ideologie s církví nepočítala a ve jménu pokroku byl obraz církve postupně měněn na něco zastaralého, co již nepatří do moderní doby a co nikdo nebere vážně. Na první pohled se zdálo, že myšlenky socialismu, jako je např. pomoc chudým, jsou v souladu s myšlenkami křesťanskými. Socialismus, aby mohl fungovat, potřeboval mít absolutní moc nad majetkem i lidmi. Komunisté předpokládali, že budou-li vlastnit výrobní linky, přijdou dělníci, kteří budou ochotni pro stát pracovat. Dělník, aby uživil sebe i rodinu a udržel si určitou životní úroveň, musel pracovat ve státním podniku. Nemožnost jiné volby omezovala svobodu lidí a nasazovala jim pomyslné otročké okovy.⁸⁴ Přesvědčený komunista tedy nemohl být pravým křesťanem.⁸⁵

S rostoucím vlivem komunismu ve státě sílil boj proti církvím. Komunisté začali tvrdit, že náboženství je „*opium pro lid*“⁸⁶ a „*křesťanství je znamením lidského úpadku a zpátečnictví*.“⁸⁷ Ideálem se stala společnost osvobozená od náboženství. Stát se za pomoci úřadů snažil omezit církev, aby neměla vliv na společnost.⁸⁸ Kněží a řádové sestry byli nuceni odejít ze školství i zdravotnictví a byli izolováni. Komunisté vyvíjeli velký tlak na to, aby církev přestala pracovat s mládeží a aby ji omezili nebo znemožnili komunikaci s Římem. Biskupové byli internováni, mnoho kněží, řádových bratrů a sester bylo uvězněno. Někteří kněží i laici byli odsouzeni k trestu smrti za protistátní činnost

⁸² Srov. KAJPR, A. *Ministerium verbi: Kázání Adolfa Kajpra o mši svaté, o posledních věcech a o rozličných aspektech víry*, str. 21.

⁸³ Srov. BLAHA, J. *Tóra a láska: hebrejská poezie, mystika a píseň současnosti*, s. 49.

⁸⁴ Srov. RICHTER, J. *Socialismus a křesťanství*, s.19.

⁸⁵ Srov. MÁDR, O. *Slovo o této době*, s. 209.

⁸⁶ Lenin (1965), JANDOUREK, J. *Vzestup a pád moderního ateismu*, s. 7.

⁸⁷ BALÍK, S.; HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945-1989*, s. 9.

⁸⁸ Srov. HAMPLOVÁ, D. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*, s. 24.

a mnoho dalších nepřežilo kruté výsledky StB (např. P. Vojtěch Rygal, P. Josef Toufar a další).⁸⁹

Účast věřících na bohoslužbách se výrazně snížila a církev přestávala být součástí života obyvatel. To se projevilo především ve snížení množství svateb, křtů i pohřbů pořádaných církví.⁹⁰ Významný vliv na tuto skutečnost měla nedůvěra a podezřívavost lidí vůči katolické církvi. Někteří křesťané vnímali tuto dobu jako dobu očist'ování a zrání církve.⁹¹ V podzemí se začala scházet tzv. skrytá církev. Teologové zde promýšleli koncepty pro evangelijní obnovu církve. Složitá situace nejspíše přispěla k hloubce jejich myšlenek a v mnohém předznamenali vývoj církve po II. vatikánském koncilu.⁹² Krátké uvolnění tlaku na církev v době pražského jara nestačilo na to, aby se církev rehabilitovala, a boj komunistů proti církvi tak byl v českých zemích úspěšný.

Postupem času si byli věřící i kněží čím dál více vědomi krize v církvi, která se projevila nejen v českých zemích, ale i v celé Evropě. Jedním z důvodů této krize byla neschopnost církve adekvátně reagovat na vědecko-technickou revoluci.⁹³ V průběhu 19. a 20. století přichází věda s množstvím nových objevů. Církev na otázky, které souvisí s těmito objevy, není schopna dát uspokojivé odpovědi. To způsobilo, že poznatky moderní vědy nabouraly víru věřících (např. rozšířený doslovný výklad Bible). Církev se k těmto problémům postavila ostražitě a zaujíkala obranný postoj, místo aby hledala odpovědi. Ve světě vědy proto vzrostl pocit, že církev nehledá pravdu a není tedy partnerem k dialogu.⁹⁴

Tato krize církve vyústila ve svolání II. vatikánského koncilu. V průběhu koncilu se řešilo mnoho problémů a církev postupně měnila svůj přístup k lidem a světu.⁹⁵ Místo odsuzování, hlásala nyní církev respekt k důstojnosti lidské osoby a milosrdenství.⁹⁶ Církev začala naslouchat velkým teologům té doby, jako byl K. Rahner, Y. Congar a další.

⁸⁹ Srov. KUBÍN, P. *Brány pekelné ji nepřemohou: kapitoly z pronásledování církvi v Československu kolem roku 1950*, s. 16-17.

⁹⁰ Srov. HAMPLOVÁ, D. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*, s. 25.

⁹¹ Srov. MÁDR, O. *Slovo o této době*, s. 209.

⁹² Srov. PETRÁČEK, T. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*, s. 95.

⁹³ Srov. HORÁK, J. *Sekularizace, její kritika a aplikace na případ dělnického hnutí v českých zemích*.

Historicka Sociologie [online]. 2013[cit. 2019-02-21]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/291369901_Sekularizace_jeji_kritika_a_aplikace_na_pripad_de_lnickeho_hnuti_v_ceskych_zemich, s. 75.

⁹⁴ Srov. MÁDR, O. *Slovo o této době*, s. 216.

⁹⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 209.

⁹⁶ Srov. PETRÁČEK, T. *Církev, tradice, reforma: odkaz Druhého vatikánského koncilu*, s. 130.

Tito lidé byli oddaní církvi, a přitom byli schopní odpovídat na tíživé otázky. Církev započala svoji obnovu a překonala krizi tím, že si kladla otázky a hledala na ně pravdivé odpovědi.⁹⁷ Teologové a pastorační pracovníci si uvědomovali, že mají-li oslovit a evangelizovat lidi ve světě, je třeba promýšlet nové způsoby evangelizace a upravit hlásání evangelia tak, aby vyhovovalo člověku ve 20. století.⁹⁸ Velký důraz začala klást církev na dodržování lidských práv a svobod a na evangelizaci. Církev zdůrazňovala, že křesťanské hodnoty a víra se mají šířit sami, a to příkladným životem křesťanů a svědectvím evangelium.⁹⁹

Znemožnění styku mezi církví v Československu, na západě a Vatikánem znesnadňovalo zavedení církevní reformy v českých zemích do praxe. Velkou změnou prošla liturgická reforma a církev v ní umožnila sloužit mše v českém jazyce. Koncil se církevní reformou snažil omezit nebo úplně zastavit odchod věřících z katolické církve. V českých zemích byl proces odchodu z církve dále urychlován proticírkevními zásahy komunistické vlády.¹⁰⁰

Teprve pád železné opony, změny v roce 1989 a nástup demokracie umožnily katolické církvi vyjít ze své skrytosti a snažit se obnovit vztah mezi Československem a církví.¹⁰¹

2.4 Sekularizace – proměna zbožné země v jednu z nejateističtějších zemí na světě

Pojem sekularizace znamená „*zesvětštění společnosti*.“¹⁰² Jedná se o změnu společnosti, která je původně nábožensky založená, na společnost, která náboženské hodnoty neuznává. Křesťanská idea světa je směřování odněkud někam, je to cesta, která vede k cíli. Sekularizací této myšlenky vzniká idea pokroku.¹⁰³

⁹⁷ Srov. ŠRAJER, J.; KOLÁŘOVÁ, L. *Gaudium et spes padesát let poté*, s. 375.

⁹⁸ Srov. MÁDR, O. *Slovo o této době*, s. 220-221.

⁹⁹ Srov. PETRÁČEK, T. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*, s. 24.

¹⁰⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 95.

¹⁰¹ Srov. *Tamtéž*, s. 76.

¹⁰² JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*, s. 201.

¹⁰³ Srov. PETRÁČEK, T. *Církev, tradice, reforma: odkaz Druhého vatikánského koncilu*, s. 166.

Vědecko-technickému pokroku a některým dalším vlivům, které přispěly k sekularizaci v českých zemích, jsme se věnovali v předchozích kapitolách. V této kapitole si nastíníme některé události posledních desetiletí, které měly vliv na současný stav církve, její vnímání a sekularizaci společnosti.

Brzy po revoluci se Československo rozpadlo na Českou a Slovenskou republiku. Česká republika začala vracet majetek v restitucích původním majitelům. Další majetek státu se začal privatizovat a postupně rozprodávat. Také církve se přihlásily ke svému nároku a začaly velmi dlouhé dohady o církevní restituce.¹⁰⁴ Tyto spory o vyrovnání s církvemi příliš nepřispěly ke zlepšení obrazu církve v očích lidí.

Církevní restituce rozvířily mnoho negativních emocí a také nenávislných ataků na zástupce církve nebo na věřící. Lidé projevovali nepřátelství nebo nesouhlas s církevním vyrovnáním např. v různých komentářích na internetu. Ještě dnes nenechávají církevní restituce většinu Čechů v poklidu a mnozí by si přáli, aby se církev vzdala majetku.¹⁰⁵ Církevní restituce nepřispěly k příchodu nových lidí do církve.¹⁰⁶

Klima doby kolem restitucí církvím příliš neprospělo. Někteří věřící odešli a nevěřící nebo hledající lidé většinou po této negativní publicitě neměli zájem naslouchat evangelium a vstoupit do církve.¹⁰⁷

Po útisku církve totalitními režimy se dnes zdá, že zejména katolická církev ztratila pro mladé lidi svoji atraktivitu a věrohodnost, způsobenou mimo jiné mnoha lety církevních dehonestací.

Mezi další vlivy, které přispěly k sekularizaci společnosti, patří např. již zmíněný materialismus, individualismus, negativní publicita v médiích a další.

Z výše uvedeného můžeme říci, že sekularizaci mohou ovlivnit a podporovat organizace nebo systémy vlády, které mají z různých důvodů zájem na oslabení církevních institucí ve společnosti. Dále se zdá, že sekularizace není nezamýšleným důsledkem technického pokroku a modernizace.

¹⁰⁴ Srov. ZEMAN, K. *Analýza privatizace a restitucí v ČR: transformace národního hospodářství, zejména liberalizace vlastnických práv: privatizace, restituce a ostatní systémové změny*, s. 269-272.

¹⁰⁵ Srov. LOBKOWICZ, F. V.; MURŇOVÁ, E. *Popel jsem a popel budu: rozhovory s biskupem Františkem Václavem Lobkowiczem*, s. 117.

¹⁰⁶ Srov. BILÍK, P.; ELBEL, M.; Cyroň, M.; KOLÁŘ, O.; LANÍKOVÁ, L.; MELICHAR, H.; MACHALA, P.; PELIKÁNOVÁ, J.; PODOLSKÝ, K.; URBÁŠEK, P.; ŽÁK, P.; LACH, J. *České země a Československo ve 20. století*, s. 136.

¹⁰⁷ Srov. HAMPLOVÁ, D.; ŘEHÁKOVÁ, B. *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí: výsledky Mezinárodního programu sociálního výzkumu ISSP 2008 - Náboženství*, s. 31.

2.5 Dnešní člověk a spiritualita

Do 21. století vstoupila Česká republika jako jeden z nejateističtějších států na světě.¹⁰⁸ Začíná se hroutit představa, že postupná sekularizace společnosti, která jde ruku v ruce s vědecko-technickým pokrokem, zapříčiní pád náboženství.¹⁰⁹ Čím dál více se začíná mluvit o desekularizaci společnosti a návratu náboženství. Mimo Evropu roste počet obyvatel hlásících se ke křesťanství i k islámu. Ve Spojených státech amerických, kde je společnost demokratická a obdobně vyspělá jako v Evropě, se počty věřících v posledních letech prudce zvýšily. Zdá se, že současná společnost náboženství zcela neodmítá, ale lidé chtějí změnu. Dnešní konzumní způsob života klade důraz na možnost individuální volby. Lidé chtějí mít možnost vybrat si spotřební zboží, partnera i náboženství. Velkou roli hraje svoboda bez nutnosti podřídit se nějaké autoritě.¹¹⁰

Z těchto důvodů i z těch, které jsme nastínili v předchozích kapitolách, většina obyvatel nedůvěřuje velkým církvím.¹¹¹ K víře v Boha mají odmítavý postoj a považují ho za přežitek nebo berličku pro slabé povahy, neznají základy křesťanské víry a náboženství je pro ně neslučitelné s vědeckým poznáním.¹¹²

Přesto se ukazuje, že člověk je náboženská bytost a že je náboženství v nějaké podobě „*antropologickou konstantou*“¹¹³. Lidé, kteří odmítají křesťanství, se otevírají dalším formám religiozity v touze nalézt smysl života a nějakou formu transcendence. Proto je u nás víra v nadpřirozeno tak rozšířená.¹¹⁴

¹⁰⁸ Srov. LUŽNÝ, D.; NEŠPOR, Z. R. *Náboženství v menšině: religiozita a spiritualita v současné české společnosti*, s. 7.

¹⁰⁹ Srov. HAMPLOVÁ, D. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*, s. 11.

¹¹⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 15, 16.

¹¹¹ Srov. HORÁK, J. *Sekularizace, její kritika a aplikace na případ dělnického hnutí v českých zemích*. *Historická Sociologie* [online]. 2013[cit. 2019-02-21]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/291369901_Sekularizace_jeji_kritika_a_aplikace_na_pripad_de_lnickeho_hnuti_v_ceskych_zemich, s. 75.

¹¹² Srov. PODZIMEK, M. *Spiritualita v době sekularizace*, s. 11.

¹¹³ JANDOUREK, J. *Vzestup a pád moderního ateismu*, s. 96.

¹¹⁴ Srov. HAMPLOVÁ, D. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*, s. 26.

2.5.1 Přírozená náklonnost člověka k religiozitě

V České republice lze pozorovat příklon lidí k alternativní religiozitě. Důvodem může být demonstrativní odpor vůči církvím.¹¹⁵ Většina Čechů o sobě tvrdí, že jsou nevěřící a nevěří v existenci Boha.¹¹⁶ Musíme však vzít v potaz religiozitu lidí a jejich víru v nadpřirozeno. Češi se velmi často s vírou obrací na radu k věštčům, léčitelům, hvězdám, věří na různé amulety nebo horoskopy atd. Více než polovina dotázaných respondentů ve výzkumu z roku 2008 odpověděla pozitivně na dotaz, zda existuje nějaká nadpřirozená síla.¹¹⁷ Pro účely této práce se níže dotkneme pouze některých forem esoteriky.

Nemalé množství lidí tedy věří, že něco nad námi je. Čtvrtina z dotazovaných věří v reinkarnaci. Mnoho těchto respondentů je ochotných vynaložit nemalé prostředky a čas např. na pomoc od léčitelů na alternativní medicínu v naději, že jim pomohou vyřešit jejich zdravotní problémy.¹¹⁸

Jedním z důvodů, proč se lidé přiklání k esoterice, tedy může být možnost uzdravit se. Dále to může být touha znát budoucnost, strach ze smrti, touha po tajném vědění atd. Lidé se již od nepaměti snaží předpovědět svoji budoucnost pomocí různých způsobů věštění. Dříve si tímto způsobem chtěli zajistit dobrý lov, bohatou úrodu, úspěch v bitvě atd. Způsoby věštění se během staletí měnily a některé časem přestaly být oblíbené, např. čtení budoucnosti z vnitřností zvířat. Jeden z dlouhodobě nejrozšířenějších způsobů předpovídání budoucnosti je astrologie.¹¹⁹ Astrologové ke své práci potřebují množství teoretických znalostí o kosmu, pohybu kosmických těles atd. Věštcí na rozdíl od astrologů nepotřebují téměř žádné teoretické znalosti, aby mohli číst budoucnost z ruky, čajových lístků, křišťálové koule apod. Zde je zapotřebí spíše empatie a schopnost odhadnout životní cestu a stav, ve kterém se klient nachází.¹²⁰

Jedním z nejvýraznějších esoterických hnutí je hnutí New Age (nový věk). Je však těžké New Age blíže definovat, protože zasahuje do mnoha oblastí kultury. New Age si

¹¹⁵ Srov. LUŽNÝ, D.; NEŠPOR, Z. R. *Náboženství v menšině: religiozita a spiritualita v současné české společnosti*, s. 7.

¹¹⁶ Srov. HAMPLOVÁ, D.; ŘEHÁKOVÁ, B. *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí: výsledky Mezinárodního programu sociálního výzkumu ISSP 2008 - Náboženství*, s. 53.

¹¹⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 57.

¹¹⁸ Srov. LUŽNÝ, D.; NEŠPOR, Z. R. *Náboženství v menšině: religiozita a spiritualita v současné české společnosti*, s. 26-27.

¹¹⁹ Srov. VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, s. 150.

¹²⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 153.

nárokuje, „že vytvoří smysluplný, humánní a celistvý svět budoucnosti.“¹²¹ Zahrnuje v sobě nové proudy připravující lidstvo na přechod naší planety do astrologického znamení Vodnáře. Toto období má vést ke kvalitativně mnohem lepší budoucnosti. Lidé, kteří se stávají členy tohoto hnutí věří, že naleznou odpovědi na své otázky.¹²²

K nalezení odpovědí jim může pomoci psychoterapie, kterou New Age dokázalo spojit s náboženskou transcendencí. Zejména ve spojení s praktikami východních náboženství je mezi lidmi žádané. Hnutí postupně vytváří duchovní centra, která poskytují klientům placené služby. Centra nabízí vzdělávací kurzy, kurzy léčitelství, umění apod. Klienti se mohou setkávat ve vlastní síti restaurací, obchodů atd. Těmito centry projde desetitisíce lidí ročně. Tato komerční podoba placených služeb však hnutí příliš neprospívá, a tak se hnutí stává terčem kritiky.¹²³

New Age v sobě tedy zahrnuje velké množství duchovních cest. Přesto jsou vyznavači hnutí přesvědčeni o jedné podstatě kosmu a jedné božské energii, kterou lidé v různých částech světa vnímali a nazývali různě. Vnímat tuto energii dnes mohou stoupenci hnutí pouze v rozšířeném stavu vědomí. Stoupenci hnutí New Age tvrdí, že brzy nastane čas, kdy lidstvo přejde do nové duchovnějšší hladiny vědomí. Přechod do tohoto období je hnutím oznamován a usnadňován.

Křesťanské církve se velmi ostře vymezily proti tomuto hnutí a varovaly před ním. Další vlna kritiky se na hnutí New Age snesla ze strany stoupenců esoteriky. Tito lidé většinou kritizují přílišnou komerci celého hnutí.¹²⁴

Většina české populace (asi 70 %) deklaruje sama sebe jako ateisty. Negativně vnímají církve především jako instituci. Náboženské chování většiny nevěřících lidí, jako je čtení horoskopů, tukaní na dřevo v případě, že dotyčný si chce pojistit štěstí, pověřivost apod., je v české společnosti velmi rozšířené. Takovéto chování není vnímáno jako projev víry nebo náboženství. Z výše popsaného lze usoudit, že člověk je spirituální bytost a náboženské projevy patří k životu člověka.

¹²¹ BLEY, S. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*, s. 78.

¹²² Srov. VERLINDE, J. M. *Z ašramu do kláštera*, s. 9.

¹²³ Srov. VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*, s. 284.

¹²⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 288.

Před projevy a prožíváním spirituality v esoterice v jakékoliv podobě varuje mnoho duchovních.¹²⁵ Varování nalezneme i na stránkách Bible (např. Gal 5,20-21; Zj 21,8). Esoterika se obvykle věnuje rozvíjení a otevírání se energiím proudícím z vesmíru. Představiteli esoterických hnutí je vždy požadováno otevření se těmto energiím. V případě New Age, která vyznává celistvost, jde o jedinou vesmírnou energii, které se každý (po mnoha reinkarnacích) může stát součástí. To znamená, že bude schopen pomocí meditace (po dosažení jisté úrovně) dojít osvícení, očištění, odpuštění a sebevykoupení.

Esoterické směry také obvykle nerozlišují mezi dobrem a zlem. Není tedy třeba odpuštění ani pokání. Odpuštění se obvykle používá v psychologii pro rozvoj osobnosti a při psychoterapii atd., aby člověk neodsuzoval sám sebe, a mohl se otevřít energii z vesmíru.

Esoterická hnutí jsou známá svojí otevřeností a tolerancí. Tolerance však končí v případě, když nejste ochotni vzdát se víry a křesťanství.

Esoterická hnutí, na která nevěřící slyší v touze po transcendenci, vytváří jistý tlak a vědomí odpovědnosti křesťanů a církve vůči nevěřícím. Křesťané mají být ti první, kteří budou věrohodným způsobem zvěstovat evangelium Ježíše Krista. Duchovní a také laici proto promýšlí stále nové způsoby evangelizace, které by byly blízké dnešnímu člověku. Je tedy otázkou, jakým způsobem je možné zaujmout lidi dnes, aby naslouchali hlásání evangelia.

3 Některé moderní formy evangelizace

Odpovědi na tuto otázku mohou být moderní formy evangelizace. Křesťané napříč dějinami promýšlí různé možnosti, jak sdílet křesťanský život a nové způsoby evangelizace. Aby církev ve společnosti uspěla, je třeba mít funkční společenství a dobré evangelizační metody.¹²⁶ Některé používané formy evangelizace si v krátkosti nastíníme. Nepůjde o vyčerpávající popis, ale spíše o náhled na jednotlivé formy.

¹²⁵ Srov. KODET, V. *New Age a křesťanství* (odpověď na otázku). [online]. 2019 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.vojtechkodet.cz/temata/duchovni-zivot/new-age-a-krestanstvi-odpoved-na-otazku.html>.

¹²⁶ Srov. HAMPLOVÁ, D. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*, s. 18.

3.1 FEB – Farní evangelizační buňky

System Farních evangelizačních buněk přenesl koncem minulého století do Evropy italský kněz don Pigi Perini. Hledal možnosti nové evangelizace a inspiraci našel v jedné farnosti na Floridě. Forma Farních evangelizačních buněk proměnila jeho farnost v Miláně v živoucí společenství modlitby, adorace a evangelizace. Odtud se forma šířila do mnoha dalších farností. Dnes se v Miláně pořádá jednou ročně seminář o Farních evangelizačních buňkách, protože tato forma slaví velké úspěchy.¹²⁷

Farní evangelizační buňky v poslední době rostou v oblibě také u českých věřících. Tato forma navazuje na úspěchy prvotní církve a zároveň odpovídá na potřeby dnešní doby. System Farních evangelizačních buněk je ve shodě s myšlenkami II. vatikánského koncilu a s dekrety papežů vydaných od koncilu až do této doby. Z těchto dekretů je znát naléhavá výzva k misijní činnosti. Zvláště v této době, kdy je Evropa čím dál více sekularizovaná, je každý křesťan povolán hlásat radostnou zvěst.

Prvotní církev byla založena na vzájemných vztazích křesťanů, kteří ochotně pomáhali bližním ve svém okolí. Na stejném principu jsou založené i Farní evangelizační buňky. Křesťan žije uprostřed světa, mezi přáteli, v práci, doma a v každém z těchto míst může svým chováním ukazovat svou víru v Krista.

Podle této formy se postupně zakládají malá společenství, která se nazývají buňky. Lidé ze společenství zvou mezi sebe hledající ze svého okolí. Společenství je otevřené pro každého. Ve skupince se díky modlitbě a ochotě pomoci druhým upevňuje přátelství. Tím počet lidí v buňce postupně roste. Když buňka dosáhne počtu 12 členů, rozpadne se na dvě buňky. Tak může přijímat další členy společenství a může být opět otevřená. Tímto způsobem dochází k růstu buněk i farnosti.¹²⁸

Tato forma evangelizace je vhodná i v českém prostředí. Člověku, kterému už nevyhovuje individualistický a materialistický přístup k životu, se ve Farních evangelizačních buňkách nabízí nová přátelství a zakotvení v životě. Farní evangelizační buňky mohou být místem, kde člověk zakouší církevní společenství a církev se pro něj stává druhou rodinou. Jedinečnost této evangelizační formy spočívá v jejím potenciálu šíření evangelia uprostřed společenství ve Farní evangelizační buňce. Nejasný zůstává

¹²⁷ Srov. PERINI, P. *System farních evangelizačních buněk*, s. 8-12.

¹²⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 15.

vliv na větší společenství církve. Je otázkou, nakolik se buňky schází a propojují mezi sebou, a vytváří širší církevní společenství.

3.2 Koinonia Jan Křtitel

Koinonia Jan Křtitel je sdružením pro novou evangelizaci. Toto sdružení založil argentinský kněz P. Ricardo Argañaraz po silném zážitku vylití Ducha svatého v roce 1979. Postupně se k němu přidávalo mnoho bratří a sester. Komunita plní tři úkoly tzv. KeKaKo, které plynou z Ježíšových slov (Jan 15,16). Prvním úkolem je hlásání evangelia (kérygma), druhým úkolem je nést ovoce křesťanského života (pomocí charismat) a posledním úkolem je, aby toto ovoce zůstávalo v podobě společenství církve (koinonia).¹²⁹

Postupně se komunita rozšiřovala a přijímala také manželské páry s dětmi. Dnes se tedy dělí na komunity zasvěceného života a komunity rodin. V komunitách zasvěceného života žijí Bohu zasvěcené osoby, které sdílí veškerý svůj majetek. V komunitách rodin jsou zahrnuti všichni ostatní – dospělí, děti, vdovy, zasvěcení lidé žijící ve světě atd. Společně jsou sdruženy pod Federaci Koinonií Jana Křtitele.¹³⁰

Do Čech přišla tato komunita na konci minulého století a byla přijata velmi vlažně. Důvodem byla nejspíše obava, která plynula ze zvláštních pravidel komunity, která byla někdy vnímána sektářsky. Koinonia se nejprve uchytila na Plzeňsku, kde má své příznivce. Dnes již Komunita působí na mnoha místech naší republiky a dále se rozšiřuje. Postavení Koinonie Jan Křtitel již dnes v rámci církve nikdo nezpochybňuje.¹³¹

Srdcem této komunity se stal „*Dům modlitby*“.¹³² Domem modlitby se může stát jakýkoliv příbytek, kde žijí lidé, kteří se osobně setkali s Kristem a touží svou víru sdílet. Zde se v menších skupinkách lidé společně modlí, prožívají hluboká přátelství, cítí přítomnost Ducha svatého a radost z Kristova vzkříšení. Komunita se v těchto domech obvykle schází jednou týdně, a jsou zde srdečně přijati všichni věřící, kteří podobnou

¹²⁹ Srov. *Charakteristika hnutí a komunit působících v České republice*. Vira [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.vira.cz/texty/knihovna/kapitoly/charakteristika-hnuti-a-komunit-pusobicich-v-ceske-republice>.

¹³⁰ Srov. *Štruktúra. Federácia Koinonie Ján Krstiteľ* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.koinoniagb.org/sk/koinonia-sk/struktura> Koinonia Jan Křtitel.

¹³¹ Srov. VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*, s. 139.

¹³² *Koinonia Jan Křtitel*. Koinonia [online]. Plzeň [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.koinonia.cz/kdo-jsme-parent/o-nas/>.

zkušenost nemají. Setkání začíná modlitbou. „Každá charizmatická modlitba je aktem víry: je třeba se jí účastnit s vírou.“¹³³ Po modlitbě se čte z Písma a jednotliví členové mohou vydávat aktuální svědectví. Nakolik se lidé otevřou Božímu působení, natolik Duch svatý může přinést radost, moudrost nebo odpovídat na prosby, protože „začkoli budete prosit ve jménu mém, učiním to“ (J 14,13).¹³⁴ „Dům modlitby neslouží k dlouhodobé formaci účastníků. Ti se dál mohou zapojit do dalších programů jak ve farnosti, tak také v komunitě.“¹³⁵ Cílem komunity je, aby se vytvořené společenství stalo „viditelným znamením Trojice“.¹³⁶ V sekularizované společnosti se tato komunita snaží vybudovat ostrůvky modlitby, kde by věřící mohli načerpat sílu k dalšímu misijnímu působení.

Evangelizační aktivity pořádané touto organizací již probíhaly ve 40 zemích světa.¹³⁷ Jedinečnost této evangelizační formy spočívá v pevném propojení rodin a v hlubokých vztazích, které mezi sebou mají členové této komunity. Jedinečná je také komunita zasvěceného života, kde v bratrské lásce její členové odevzdávají nejen své hmotné statky, ale také svůj život Kristu a službě evangeliu. Nedostatečná je propagace této formy evangelizace. S problémem propagace se potýkají veškeré evangelizační projekty.

3.3 Charismatické hnutí

Charismatické hnutí má kořeny v letničním hnutí v USA na konci 19. století. Kazatelé z řad baptistů a metodistů přinesli myšlenky tohoto hnutí do Evropy. Tyto myšlenky převzaly nejprve protestantské církve, dnes zvané letniční církve. Charismatické hnutí se zaměřuje na charismata (dary milosti). Tato charismata působí v člověku nějakým konkrétním způsobem např. prorokováním, uzdravováním, kázáním nebo mluvením jazyky atd. Tento způsob řeči používají charismatické hnutí jako důkaz existence Boží a důkaz působení Boží milosti. Tento projev Boží milosti pak ukazuje na mimořádnou blízkost mezi člověkem a Bohem.

¹³³ GRAMMATICA, A. *Charizmatická animace – jak žít modlitební setkání*, s. 6.

¹³⁴ Srov. *Dům modlitby*. Koinonia [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.koinonia.cz/aktivity/domy-modlitby/>.

¹³⁵ KORTUS, P. *Obnovné programy v církvi*. [online]. 2017 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://theses.cz/id/p60tu8/Diplomov_prce_-_Pavel_Kortus_2017.pdf

¹³⁶ GRAMMATICA, A. *Charizmatická animace – jak žít modlitební setkání*, s. 6.

¹³⁷ Srov. *Charakteristika hnutí a komunit působících v České republice*. Vira [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.vira.cz/texty/knihovna/kapitoly/charakteristika-hnuti-a-komunit-pusobicich-v-ceske-republice>.

V katolické církvi se tento proud nazývá Katolická charismatická obnova. Přestože tyto dva charismatické proudy vyrůstaly v těsné blízkosti, katolická církev se ubírala trochu jiným směrem.¹³⁸ Vznikl kurz vedený laiky plný modliteb, přednášek, rozjímání atd. Cílem bylo probuzení víry a pokud možno křest Duchem svatým. Mnoho lidí po absolvování kurzu prohloubilo svou víru i modlitbu, lásku k Bibli a hlubší prožívání svátostí. Toto hnutí dobře navazovalo na myšlenky II. vatikánského koncilu. Stále častěji se stávalo, že kurzem procházeli vlažní věřící, a tak hrozilo, že se charismatická obnova stane spíše kurzem o základech křesťanství.

V Čechách se věřící k Charismatické obnově stavěli nesměle. Přispěl k tomu i fakt, že to bylo počátkem 80. let, kdy život církve nebyl lehký. Přesto katolické církvi ke správnému uchopení Obnovy pomohly zahraniční kontakty. Ukázalo se, že v duchovních životech velkých postav jako např. Terezie z Avily, Ignác z Loyoly apod. je s charismatickou obnovou mnoho styčných ploch. Katolická církev tak měla na co navázat, a předešla mnoha problémům s vnímáním a chápáním této Obnovy.

Dnes je ze strany kléru vnímána charismatická obnova jako nedílná součást církve.¹³⁹ Pro katolickou i protestantskou církev se charismatická obnova stala inspirací a radostí.¹⁴⁰

Jedinečné pro tuto formu evangelizace je obnova víry a křest Duchem svatým. To, co je nedostatečné, je cílená evangelizace směrem k nevěřícím.

3.4 Kurz Alfa

Dalším z nástrojů evangelizace, které se objevily v minulém století, je kurz Alfa. Kurz má velmi dobře propracovanou strukturu a mohou ho použít všechna křesťanská společenství, která se rozhodnou pro evangelizaci. S kurzem Alfa mám osobní zkušenost jako vedoucí kurzu Alfa v Pardubicích, proto bych chtěla největší pozornost věnovat právě této evangelizační aktivitě.

¹³⁸ Srov. Dingir. VOJTÍŠEK, Z. *Charismatické hnutí u nás*, s. 25-26.

¹³⁹ Srov. BLEY, S. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*, s. 46-47.

¹⁴⁰ Srov. VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*, s. 23.

3.5 Srovnání evangelizačních forem

Nejprve se pokusíme shrnout jednotlivé formy. Rozebereme si klady a zápory jednotlivých evangelizačních aktivit.

System Farních evangelizačních buněk nabízí křesťanům možnost, jak sdílet ve společenství víru v Ježíše Krista. Pokud se farnost rozhodne pro pořádání této evangelizace, měla by být buňka vedena osobností, ke které mají lidé důvěru. Vzhledem k tomu, že se jedná o malé skupiny do 12 osob, utváří se mezi nimi pevné přátelství a mohou si vzájemně pomáhat ve chvílích, kdy to nejvíce potřebují. Pokud počet osob přesáhne číslou dvanáct, rozpadne se tato skupina na dvě, aby mohla přijímat další křesťany.

Farní evangelizační buňky jsou cíleny na věřící i nevěřící. Věřící můžeme do buňky pozvat v rámci ohlášek nebo při jiné vhodné příležitosti. Pokud cílíme tuto aktivitu na nevěřící, můžeme mezi sebe pozvat přátele nebo lidi ze svého okolí. Setkání se uskutečňují v domácím prostředí, což je výhodou pro nevěřícího člověka, který se může cítit církevním prostorem svázaný. Rodina, nevěřící partner nebo malý byt mohou být pro pořádání těchto aktivit překážkou. Je možné, aby se tyto aktivity pořádaly ve farním domě, ale v tom případě ztrácí aktivita vzácný rozměr rodinné atmosféry. Tato evangelizační forma cílí na okruh lidí kolem křesťanů.

Mezi nesporná pozitiva patří sdílení, posilování a růst křesťanské víry, které jsou tak hodnotné a důležité pro každého křesťana. Farní evangelizační buňky mají velký potenciál ve své možnosti růstu.

Koinonia Jan Křtitel je velmi vhodná pro posílení, udržení a růstu ve víře. Přínosem je fungování této aktivity v rámci rodin. Rodiny k sobě díky komunitě a přátelství mají blíž a mohou se vzájemně podporovat. Tato aktivita je vhodná také pro evangelizaci. Pro nevěřícího člověka je jednodušší přijít k někomu domů než do církevní budovy. Prostředí domova je přirozené, a nemusí se proto cítit pod tlakem. Tato aktivita má velký potenciál v soudržnosti a vzájemné podpoře členů společenství a rodin. Koinonia Jan Křtitel se může stát účinnou formou evangelizace, protože lidé v dnešní době touží po opravdovém vztahu, který jim tato komunita může dát. Jedinečné na Koinonii Jana Křtitele je možnost navázání hlubokého vztahu s Kristem pomocí charismatických modliteb.

Charismatické hnutí je inspirováno letničním hnutím a v katolické církvi se nazývá charismatická obnova. Dnes je již platnou součástí katolické církve. Mezi pozitiva patří, že charismatická obnova je otevřena pro všechny věřící, kteří touží po hlubším vztahu s Bohem. Cílem je probuzení víry a křest Duchem svatým.

V kurzu Alfa jde o základní seznámení s křesťanstvím. Mezi pozitiva patří, že je určen pro každého. Mezi nejznámější kritiku patří tzv. McDonaldismus.¹⁴¹ Tato kritika se zaměřuje na pevně danou strukturu kurzu Alfa.

V této části provedeme základní porovnání těchto evangelizačních forem. Nejprve nahlédneme, na koho se tyto formy orientují, pro jaký typ lidí jsou vhodné a jaký mají cíl.

Evangelizační formy:

Farní evangelizační buňky jsou orientovány směrem dovnitř, ale i mimo církve. Jsou vhodné pro věřící, hledající i nevěřící. Cílem je prohloubení víry u věřících. V případě hledajících a nevěřících lidí je cílem zapojení do společenství, upevnění přátelství a někdy i nalezení víry.

Koinonia Jan Křtitel je orientována směrem dovnitř církve. Mimo církve jsou orientovány evangelizační akce tohoto společenství. Tato forma je vhodná pro věřící. Pro hledající a nevěřící jsou určeny evangelizační akce. Cílem je prohlubování víry, přátelství a modlitby.

Charismatické hnutí je orientováno dovnitř církve. Je vhodné pro věřící a také pro ty, kteří nejsou ve své víře pevně zakotvení. Cílem je prohloubení víry, křest Duchem svatým a nalezení radosti.

Kurz Alfa je orientován směrem mimo církve i dovnitř církve. Kurz je vhodný pro věřící, hledající i nevěřící. Cílem je seznámení se základy křesťanství, u nevěřících nalezení víry, u věřících posílení víry a utváření nových přátelství v rámci skupinky.

Můžeme tedy říci, že každé nové náboženské hnutí se v České republice potýká nejprve s ostychem a nedůvěrou. Český člověk je ochoten nové hnutí akceptovat až po nějakém čase, obvykle po úspěšném uvedení do praxe a po schválení tohoto hnutí církevními představiteli. Důvodem, proč čeští občané jednají s takovou obezřetností,

¹⁴¹ Srov. HUNT, S. *The Alpha Course and Its Critics: An Overview of the Debates*. [online]. 2005 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.glopent.net/pentecostudies/online-back-issues/2005/hunt2005.pdf>.

mohou být léta strávená v útisku ze strany nacistů a komunistů. V době totalitních režimů musela být církev i věřící opatrní.

Evangelizační formy, které jsme zde představili, jsou zaměřeny na evangelizaci věřících i nevěřících. Je na rozhodnutí evangelizujícího společenství, na jakou cílovou skupinu se bude zaměřovat a dle toho upraví nebo zvolí vhodnou propagaci evangelizace a evangelizační formu. V České republice dnes mnoho lidí církev neuznává, a tak je třeba promýšlet nové způsoby evangelizace, které budou pro lidi atraktivní. Důležité je, aby se nevytratila pravda víry. Nepostradatelná je také úloha kněze – pastýře, který stojí uprostřed evangelizujícího společenství.

4 Představení kurzu Alfa a jeho přizpůsobení se českým podmínkám

Tento kurz vznikl pro církevní společenství jako biblické hodiny v roce 1977 v Londýně, v anglikánské církvi. V roce 1990 převzal vedení kurzů Alfa Nicky Gumbel, který kurz upravil tak, aby byl evangelizační a vyhovoval lidem nevěřícím, hledajícím, nebo těm, kteří do církve běžně nechodí. Kurz trvá 10 týdnů a v jeho průběhu se host dozví základní informace o křesťanství. Proto je tento kurz použitelný ve všech církevních společenstvích.

Kurz je zdarma a probíhá formou přednášek a následných diskuzí. Koncept kurzu, který umožňuje klást otázky a v diskuzi si tříbit svoje vlastní názory, se zdá být úspěšný. Pro hosty je velmi důležitý rozměr svobodného rozhodnutí a nenuceného způsobu evangelizace. Možná z tohoto důvodu je pro lidi v dnešní době akceptovatelný. Kurzy Alfa nyní pořádá mnoho denominací ve 169 zemích světa a prošlo jimi už 30 milionů lidí.¹⁴²

Nicky Gumbel upřesňuje, že v názvu kurzu Alfa pod jednotlivými písmeny je mnemotechnická pomůcka tohoto kurzu:

První písmeno A – upřesňuje pro koho je kurz určen. Kurz je určen pro všechny, to znamená, že přijít může každý – anyone.

Druhé písmeno L - znamená smích. Máme se učit radosti a smíchu – laughter.

¹⁴² Srov. *Příběh Alfy*. Kurzy Alfa [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.kurzyalfa.cz/content/view/our-story>.

Třetí písmeno v angličtině P – znamená pizza. Odkaz na to, že jídlo ke kurzu Alfa patří.

Čtvrté písmeno H – znamená vzájemnou pomoc – helping. Pomoc ke křesťanství patří.

Páté písmeno A – značí, že příchozí člověk se může zeptat na cokoli. Proto – ask anything.¹⁴³

O kurzu Alfa můžeme říci, že se v současné době jedná o jeden z nejúspěšnějších evangelizačních projektů. V kapitolách níže se budeme věnovat kurzu Alfa a jeho přizpůsobení se českému prostředí.

4.1 Cíle kurzu Alfa

Církev v České republice nemá příliš dobré postavení. Prostřednictvím kurzu Alfa se snaží církve všech denominací seznámit lidi ve svém okolí se základy křesťanství. Nemají to ovšem jednoduché. Hledající lidé se vlivem špatné publicity, kterou dnes církve má, obrací pro uspokojení svých náboženských potřeb mimo církve.

Lidé prostřednictvím internetu stále obviňují církve z upalování čarodějnic, přijímání odpustků nebo z křížových výprav. Mezi novější výtky patří sexuální skandály nebo církevní restituce. Mnozí lidé obviňují Boha přímo: „*Proč všemohoucí Bůh dopouští existenci zla a utrpení ve světě?*“¹⁴⁴

V kurzech Alfa se snažíme napravit pohled českých lidí na církve a vysvětlit, co vlastně chápeme pod pojmem církve. Nesnažíme se zakrývat chyby, kterých se církve dopustila na mnoha nevinných obětech. Snažíme se ukázat, co pro nás osobně víra znamená a co nám přináší. Vysvětlujeme, že nejen víra, ale také církevní společenství je pro nás důležité. Na skupince se snažíme postupně prodiskutovat veškeré otázky, které hosté kladou.

Cílem kurzu Alfa je evangelizace nevěřících a také evangelizace věřících. Kurz Alfa působí na všechny zúčastněné. Nevěřící lidé, kteří přijdou na Alfou, se mohou v průběhu kurzu obrátit. Věřící lidé si chtějí upevnit svoji víru, oprášit křesťanské základy nebo prožít chvíle ve společenství. Alfa je dobrým začátkem pro ty, kteří se od víry na nějaký

¹⁴³ Srov. GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 55-56.

¹⁴⁴ JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*, s. 147.

čas odloučili, a nyní se chtějí do církve vrátit. Kurz Alfa je velmi hodnotný pro členy týmu, protože pomáhá prohlubovat víru a posiluje vztahy v rámci celého týmu. Prostřednictvím kurzu se také vytváří nová přátelství ve společenství s těmi, kdo se na kurzu jakýmkoli způsobem podílí např. modlitební skupinka, úklid atd.

První kurz, který jsme pořádali, byl velmi honosný. Měli jsme krásně nazdobené stoly plné jídla, tým obsluhoval příchozí, nosil kávu od profesionálního baristy. Velmi oblíbené bylo latte, cappuccino nebo víno. K dispozici bylo také pivo, limonády atd. Příprava takového večera byla zdlouhavá a náročná, což se projevilo na celkové atmosféře. Lidé z týmu byli nervózní, jestli se vše stihne připravit včas a mnohdy vážla komunikace. Po několika týdnech byl tým velmi vyčerpaný. Přesto se všichni snažili, aby každé setkání bylo dokonalé.

Na základě těchto zkušeností postupně upravujeme kurz tak, aby lépe odpovídal našim možnostem a potřebám hostů. Bylo třeba oprostít se od touhy po dokonalosti a začali jsme si kurz užívat. Zjistili jsme, že je mnohem důležitější pohodová atmosféra a usměvaví lidé než krásně nazdobené stoly. Nálada týmu jako by se zrcadlila v celém kurzu. Úspěch evangelizace záleží do jisté míry na vztazích. A to jak mezi účastníky, tak v rámci týmu. Příchozí hosté poznají, jestli se celý večer nese v pokojné atmosféře. Proto se jedním z našich cílů stala pohodová atmosféra.

Přednášky o Duchu svatém a některé další mají charismatický nádech a někteří křesťané to kurzům Alfa vyčítají. Pokud je to technicky možné, je vhodné, aby si přednášející upravili obsah svých přednášek dle svých představ, a hlavně potřeb lidí, kteří přichází.

V následujícím odstavci předložíme upravenou verzi kurzu Alfa tak, jak se pořádá v Pardubicích. Nabídne některé myšlenky a typy, které se osvědčily a upozorníme na nejdůležitější momenty kurzu. Práce představí nejčastější otázky, s kterými se jako vedoucí skupinky na kurzu Alfa setkávám. Uvádím je nejen pro lepší přehled, ale také z důvodu možnosti připravit se na tyto otázky, pokud byste se rozhodli kurz Alfa pořádat.

4.2 Kurz Alfa a jeho náplň

Křesťanství je součástí evropských dějin po mnoho staletí. V České republice se přesto dnes zdá, že všeobecné povědomí o tom, co znamená být křesťanem, víra nebo základy biblistiky jsou spíše vzácností. Nevěřící lidé vychází z informací o křesťanství,

kteří získali ve škole, od rodičů, z televize, z pohádek atd. Z diskuzí v rámci skupinky na kurzu Alfa vybírám některé mýty o křesťanství, se kterými jsem se setkala. Někteří hosté si představují peklo jako místo, kde je teplo, čerty jako lidi, kteří mají rohy, nebe jako místo na obloze. Další velmi rozšířenou představou je Bůh jako dědeček s dlouhými vousy na obláčku, známý z kreslené pohádky Stvoření světa. Jeden z rozšířených názorů mezi nevěřícími je: Věřící člověk je věřící jen proto, že ho k víře vedli odmalička rodiče.¹⁴⁵ Další z názorů je že dnes ve světě moderní vědy a techniky již mnoho vědců dokázalo, že Bůh není.¹⁴⁶ Nevěřící lidé také přichází s tvrzením, že věřící lidé se buď o tomto faktu ještě nedozvěděli, nebo jim to nikdo neřekl, aby se jich nedotkl.¹⁴⁷ Položené otázky nebo tvrzení hostů diskutujeme v rámci skupinky.

Lidé přichází na Alfu z různých důvodů, mají různé názory a rozmanité otázky. Mezi nejčastější otázky patří: Kdo je Bůh? V co vlastně věříte? Proč věříte? Proč Bůh dopouští zlo?¹⁴⁸ A mnoho dalších.

Kurz Alfa odpovídá nejen na tyto, ale i na mnoho dalších základních křesťanských otázek. Pro tuto evangelizační aktivitu jsou dobře vypracované podklady. Tyto podklady slouží jako základ pro kurz Alfa, přizpůsobený českému prostředí. Vedoucí kurzu Alfa si může postupně upravit tento koncept dle svých zkušeností. Základní struktura kurzu by měla zůstat beze změn, jako např. témata přednášek. Níže bude představen kurz tak, jak ho pořádáme v Pardubicích.

Přestože má kurz Alfa pevně danou strukturu přednášek, je třeba začít plánovat kurz poměrně brzy. Pořádající společenství musí získat podporu farnosti nebo sboru a musí najít vhodné místo pro pořádání kurzu Alfa. Nezbytnou součástí je najít do týmu Alfa zapálené lidi pro evangelizaci. Po splnění těchto úkolů se může tým začít věnovat dalšímu rozhodování jako jsou vhodná data přednášek, volba přednášejícího nebo možnost pustit přednášku ze záznamu. Je třeba zvolit formu stravování, vyřešit technické otázky, možnost modlitební skupinky, zajistit úklid atd. Vedoucí skupinek by měli přislíbit účast na všech přednáškách. Jejich přítomnost je důležitá pro vedení celé skupinky a pro navazování vztahů mezi příchozími a týmem.

¹⁴⁵ Parafrázuji otázky lidí, se kterými jsem se setkala na skupince kurzu Alfa v roce 2018.

¹⁴⁶ *Tamtéž.*

¹⁴⁷ *Tamtéž.*

¹⁴⁸ *Tamtéž.*

Před začátkem každého večera by se měl tým Alfa sejít alespoň jednu hodinu před přednáškou a připravit vše potřebné. Nejprve se připraví občerstvení, které pomáhá navodit příjemnou atmosféru. Ze zkušenosti vyplynulo, že pokud je stůl příliš nazdoben, může to některé hosty odradit, protože mají pocit, že je to pro ně zavazující. Po přípravě občerstvení si tým projde téma přednášky a zopakují se otázky vhodné do skupinky.

Nepostradatelným bodem večera je modlitba za příchozí, za průběh večera atd. Pokud tým má modlitební skupinku, tak tato skupinka pokračuje v modlitbách a v adoraci nejlépe po celý průběh večera (je-li to možné). Po modlitbě odchází někdo z týmu vítat hosty. Příchozí hosté mají asi půl hodiny čas, aby se vzájemně seznámili, posadili se a dali si něco dobrého. V rozhovorech s příchozími se obvykle mluví o počasí, koníčcích, rodině atd. Zatím není vhodné mluvit o církvi nebo víře. Ze zkušenosti vyplynulo, že pro hosty je důležité osobní přivítání a pocit přijetí tím, že si společně sedneme k jednomu stolu. Po zhruba 30 minutách od příchodu hostů začíná přednáška.

První přednáška je na téma: „*Jde v životě ještě o něco víc?*“¹⁴⁹ Tato přednáška otevírá celý kurz řadou otázek po smyslu života člověka. Každý člověk si dříve nebo později položí otázku, jaký má jeho život smysl. Lidé touží žít život v plnosti, proto ho naplňují penězi, blahobytem, jídlem nebo pitím atd. První přednáška pomáhá lidem odhalit tyto věci jako povrchní. Většina lidí, když dosáhne vytčeného cíle (blahobyt, peníze, lepší práce), je šťastná jen chvíli, ale k uspokojení touhy po smysluplném životě nedochází. Přednášející uvede konkrétní příklady ze života, se kterými se mohou hosté identifikovat a ověřit si tak pravdivost těchto tvrzení.

Po přednášce se hosté rozdělí do skupinek, maximálně 12 osob včetně vedoucího a dvou pomocníků. Je vhodné, aby se skupinka přesunula do samostatné místnosti, a nebyla nikým rušena. Nejprve se představí vedoucí skupinky a ujistí přítomné, že vše, co se odehraje a řekne ve skupince, tam také zůstane. Vedoucí, jeho pomocníci i ostatní členové skupinky jsou vázáni mlčenlivostí. Tento prvek je velmi důležitý pro vytvoření vztahu na základě vzájemné důvěry. Postupně se představují také hosté a začíná diskuze o tématu první přednášky. Vedoucí připomene, že se hosté mohou ptát na cokoli k tématu. Je důležité zdůraznit, že žádná otázka není špatná nebo hloupá. Pokud vedoucí skupinky nemá dostatek zkušeností s vedením diskuzí, je dobré připravit si otázky vhodné do skupinky ještě doma. Předejde tak nervozitě, která by se mohla negativně projevit

¹⁴⁹ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 11.

v atmosféře na skupince. Návrh otázek do diskuze je k dispozici v publikaci: *Kurzy Alfa – příručka pro přípravu týmu*.

Vedoucí skupinky pokládá otázky, ale nedává na ně odpovědi. Vedoucí by měl být dobrý moderátor, a vést diskuzi tak, aby lidé nacházeli odpovědi sami. Na prvních setkáních může být diskuze trochu pomalejší, protože lidé v Čechách nejsou zvyklí diskutovat. Na začátek je k prolomení mlčení vhodné, aby každý řekl pár vět o sobě, co ho zajímá, jak se jmenuje, kde bydlí, jestli rád sportuje atd. S představením sebe začíná vedoucí skupinky, který by se měl snažit atmosféru odlehčit a pronést něco vtipného. Smích by na kurzu Alfa rozhodně neměl chybět, protože evangelium je „*radostnou Boží zvěstí lidem*.“¹⁵⁰

Je třeba několika setkání, aby lidé ztratili ostych a začali vyjadřovat své skutečné názory bez obav. Někteří lidé nechtějí mluvit skoro vůbec, protože informací, které načerpali z přednášky, je takové množství, že si o nich musí nejprve v klidu popřemýšlet. Neznamená to, že když někdo nemluví, tak se nudí. Hosty, kteří nechtějí mluvit, není dobré k hovoru nutit. Je velmi důležité, aby se lidé cítili dobře a neměli pocit, že jsou k něčemu nuceni.

První setkání se tedy odehrává v duchu vzájemného poznávání. Je velmi důležité, aby lidé na kurzech zakusili pohodovou atmosféru, vstřícnost a otevřenost církve.

Po ukončení diskuze ve skupince a rozloučení s hosty se tým ještě jednou sejde, aby vyhodnotil průběh večera a domluvil si podrobnosti na další týden. Takto se tým schází každý týden po ukončení skupinek. Kurz Alfa je velmi intenzivní a většina lidí z týmu přichází na kurz po práci. Období, kdy probíhá Alfa, je tedy velkou zátěží pro ně samotné i jejich rodiny. Odměnou za toto pracovní nasazení je upevnění vztahů v týmu, navázání nových přátelství a růst ve víře.

Tým se celý týden modlí za jednotlivé členy skupinek. Většina hostů obvykle přichází i podruhé. Může se stát, že někdo z nějakého důvodu nepřijde, nemá cenu nad tím smutnit. Třeba přijde někdy později.

Tématem druhého týdne je: „*Kdo je Ježíš?*“¹⁵¹ Tato přednáška je první, která otevírá již konkrétní informace o tom, kým Ježíš byl. Přednáška by měla být koncipována tak, že bude spojením obsahu víry s historickými fakty. V kurzech Alfa se snažíme najít k víře rozumové zdůvodnění.

¹⁵⁰ RAHNER, K.; VORGRIMLER, H. *Teologický slovník*, s. 115.

¹⁵¹ GUMBEL, N. *Otázky života*, s. 19.

V prvé řadě se snažíme doložit Ježíšovu existenci a věrohodnost biblických textů. Za pomoci textové kritiky dokládáme jejich věrohodnost a také to, že obsah biblických textů zůstal za staletí téměř nezměněn. Poté, co se všichni shodnou, že je pravděpodobné, že Ježíš skutečně existoval, se snažíme objasnit, kým Ježíš byl. Nejprve si povídáme o tom, co Ježíš říkal a co řekl o sobě. Jako další krok se snažíme pomocí biblických textů doložit, jestli Ježíšova slova šla ruku v ruce s jeho činy. Na konci přednášky nabídneme tři možnosti, kým Ježíš byl. Hosté si mohou vybrat, jestli si myslí, že Ježíš byl Boží syn, blázen, nebo zlý člověk.¹⁵²

Výběr z možností necháváme na diskuzi do skupinky. Přednášky by neměly být moc dlouhé, ideální délka přednášky je kolem 30 minut. Příliš dlouhá přednáška je únavná a hosté jsou ke konci přednášky nepozorní. Velmi vhodné pro odlehčení a upoutání pozornosti je doplnit přednášku nějakým vtipným nebo zajímavým úryvkem z filmu nebo internetu.

Po rozdělení do skupinek diskutujeme nad probraným tématem. Ještě v tomto týdnu je možné, aby do skupinky přišel někdo nový. Po tomto týdnu by se již skupinky neměly měnit, protože lidé spolu začínají navazovat vztah a postupně se nám začíná vytvářet důvěra mezi členy skupinky. Pro otevřenou diskuzi je pohodová atmosféra plná důvěry důležitá. Vhodné otázky do skupinky jsou např.: „*Co si lidé o Ježíši myslí? Jaký přístup k Ježíši jste měl před tím, než jste uslyšel dnešní proslov?*“¹⁵³ apod.

Velmi často se také stává, že ke konci diskuze některý z hostů položí otázku, která nepatří k danému tématu, a navíc odpověď na ni není jednoduchá. V takovém případě je dobré, aby vedoucí skupinky poděkoval za zajímavou otázku a slíbil rozebrat tuto otázku někdy příště. Je dobré ukončovat diskuzi uprostřed rozhovoru, protože tím více se budou účastníci kurzu těšit na příští skupinku. Po ukončení diskuze pozve vedoucí skupinky hosty na další setkání.

Třetím tématem z cyklu přednášek je „*Proč Ježíš zemřel?*“¹⁵⁴ V úvodu přednášky si uvědomíme, že kříž, který nosí mnoho lidí v podobě šperku nejčastěji na krku, je vlastně nástroj, který sloužil k zabíjení. Dozvíme se, že Ježíš zemřel „*za naše hříchy*“¹⁵⁵ a motivem tohoto činu byla láska. Nejprve je třeba vysvětlit, co je hřích a připustit, že jsme hříšní. Ježíš nás tedy na kříži vykoupil z moci hříchu. Dalším pojmem v této

¹⁵² Srov. GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 20–26.

¹⁵³ *Kurzy Alfa – příručka pro přípravu týmu*, s. 23.

¹⁵⁴ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 33.

¹⁵⁵ *Tamtéž*, s. 33.

přednášce je ospravedlnění. Nicky Gumbel ho vysvětluje jako právní pojem a přidává příběh, který konkrétním způsobem dokáže tento pojem vysvětlit.¹⁵⁶ Při přednáškách, jestliže je to vhodné, můžeme používat příklady nebo příběhy. Stejně jako Ježíš používal podobenství pro lepší pochopení řešeného problému. Na konci přednášky je vhodné připomenout, že Ježíšova smrt se týká každého z nás.

Diskuze ve skupince na téma této přednášky je vždy zajímavá. Jestliže se diskuze na minulých skupinkách nedařila rozproudit, tak po této přednášce se diskuze rozproudí naplno a téma se obvykle nevyčerpá. Diskuze na téma hřích se týká každého z nás a je pro přichozí zajímavá. Mnozí, kteří přijdou na Alfu namítnou, že nehřeší, protože nikoho nezabili a v obchodě nekradou. Minulý rok jsem se setkala s paní, která tvrdila, že žádné hříchy nemá. Vyprávěla, že když jednou navštívila ze zvědavosti mši, bylo jí velmi nepříjemné, že se staré babičky vyznávaly ze svých hříchů. Její otázka do skupinky zněla přibližně takto: Jaké asi mohou mít ty staré ženy hříchy?¹⁵⁷

Téma hříchu je velmi emotivní a je na vedoucím skupinky, aby zvládl kontrolovat diskuzi. Mluvit by měl vždy pouze jeden z hostů, ostatní by ho měli vyslechnout a respektovat. Pokud host mluví příliš dlouho, je na vedoucím skupinky, aby vhodným způsobem zasáhl, aby se z diskuze nestala přednáška. Čas diskuze na toto téma uběhne rychle. Vedoucí by neměl zapomenout na konci diskuze, pokud to nezaznělo při přednášce, pozvat hosty na další setkání. V tomto týdnu je také vhodné pozvat hosty na chystaný víkend s kurzem Alfa a sdělit jim termín, aby si mohli zorganizovat svůj čas.

Tým Alfa se pravidelně schází před a po skončení večera. Probírají se problémy, organizační potřeby a součástí těchto setkání je pravidelná modlitba. Vedoucí skupinek spolu s pomocníky se pravidelně za hosty modlí.

Dalším tématem je „*Jak získat víru?*“¹⁵⁸ V této přednášce je třeba vysvětlit posluchačům, že to my sami musíme pustit Ježíše do svého života. Ježíš čeká za pomyslnými zavřenými dveřmi našich životů a klika je pouze z jedné strany. To my musíme otevřít dveře a pozvat Ježíše dál. Jestliže se rozhodneme a pozveme Ježíše do svého života, naplní ho radostí, smyslem a cílem. Toto poznání sebou přináší odmítnutí všeho zlého, co jsme v životě udělali, a rozhodnutí to dále nekonat. Poznání Ježíše sebou přináší radost, kterou chceme sdílet v evangelizaci druhým.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Srov. GUMBEL, N. *Otázky života*, s.40.

¹⁵⁷ Parafrázuji otázku paní, se kterou jsem se setkala na skupince kurzu Alfa v roce 2018.

¹⁵⁸ GUMBEL, N. *Otázky života*, s. 44.

¹⁵⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 45–48.

Po rozdělení do skupinek probíhá diskuze k tomuto tématu již otevřeně, protože se účastníci skupinky již znají a navzájem si důvěřují. V tomto okamžiku můžeme říci, že se nám počet hostů ve skupince ustálil a s největší pravděpodobností to tak zůstane do konce kurzu Alfa. Tento týden je velmi zajímavá diskuze ve skupince. Odhaluje se, kdo Boha vnímá jako láskyplného Otce. Setkáváme se s tím, že mnoho lidí, zejména ze starší generace, si představuje Boha jako přísného a trestajícího Otce, ze kterého jde strach. Je na nás v rámci kurzů Alfa, abychom tento stav změnili. Mnoho lidí si také nechce připustit, že by je mohla víra změnit. Diskuze ve skupince tento večer probíhá uvolněně. Otázka, která se pravidelně na skupince objevuje, je: Jak mám předat manželovi, ženě, nebo dětem víru?¹⁶⁰ Opět se zde dostáváme k tématu evangelizace, kdy věřící pocítuje touhu sdílet víru se svým partnerem a případně dětmi.

V kurzu Alfa se věnujeme dalšímu tématu s názvem „*Proč a jak číst Bibli? a Proč a jak se modlit?*“¹⁶¹ Tato dvě témata spojujeme do jednoho. Nejprve si povídáme o Bibli, poté o modlitbě. Je třeba, aby si hosté vytvořili k Bibli vztah. Měli by vědět, že Bible obsahuje mnoho žánrů. Ukrývá v sobě detektivní příběh, obsahuje knihu básní, milostnou píseň, rodokmen, knihy zákona, životopis apod. Hosté by měli z přednášky pochopit, že Bible je živým slovem Božím. Slova a příběhy z Bible promlouvají i dnes do našich životů a příběhů. Pokud se necháme inspirovat Ježíšovým životem a snažíme se ho napodobit, naplní se náš život radostí a pokojem.

Bůh chce, aby ho člověk mohl poznat a aby s ním mohl navázat vztah. Proto zjevuje Bůh sám sebe v osobě Ježíše Krista. Ježíše a jeho život můžeme poznávat na stránkách Bible. Někteří lidé se obrátili na základě četby evangelia. Bůh působí v našich životech také prostřednictvím Ducha svatého. Přednášce o Duchu svatém a o tom, jak působí v životech věřících, se budou lidé věnovat po celý víkend s kurzem Alfa. Duch svatý inspiroval pisatele knih Bible k sepsání těchto textů. Je dobré připomenout, že Bible je napsána mnoha autory a některé pasáže se proto čtou obtížněji. Příchozí hosté by na konci této části přednášky měli vědět, že v Bibli lze nalézt odpovědi na naše otázky a problémy.

Přednášející se v druhé půlce promluvy bude věnovat otázce modlitby. Je třeba vysvětlit příchozím, že modlitba je způsob komunikace s Bohem. Je třeba připomenout, že Bůh sestoupil v osobě Ježíše Krista z lásky k nám. Vztah plný lásky je tedy prvním předpokladem k vytvoření důvěrné komunikace.

¹⁶⁰ Zde parafrázuji otázku položenou na kurzu Alfa v roce 2018.

¹⁶¹ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 55, 68.

Je dobré ujistit posluchače, že téměř každý se ve svém životě někdy modlil. S prosbou k Bohu o podporu a pomoc se obrací zejména lidé v tíživých životních situacích nebo v ohrožení života.¹⁶² Křesťané se modlí, i když nejsou v ohrožení života. Přednášející vysvětlí příchozím, že modlitba je rozhovor, kdy s Bohem sdílí věci obyčejné i ty mimořádné, a že není nic, co by Bohu nemohli říct. V závěru dá přednášející několik možností, jakým způsobem se mohou modlit. První možností, kterou člověk může začít, je osobní modlitba, kde o něco prosím nebo za něco děkuji. Druhou možností je modlitba, kterou se naučím nazpaměť, např. modlitba Páně.¹⁶³ Na závěr přednášky je místo pro společnou modlitbu.

Diskuze ve skupince se obvykle více soustředí na modlitbu. Ve skupince se často setkáváme s dotazem na vhodnost modlitby, která obsahuje nějaké přání. Lidé mají pocit, že nejsou dostatečně dobří, aby jim Bůh jejich přání splnil. Dalším důvodem, proč lidé nežádají Boha o pomoc, je, že mnoho lidí na světě je v horší situaci, a proto nebudou Boha se svými problémy obtěžovat. Mnozí lidé se nemodlí, protože mají strach. Mají pocit, že jsou příliš špatní, než aby se mohli odvážit hovořit s Bohem přímo. Je mnoho dalších možností, proč se lidé neodvažují modlit. Dalším častým dotazem je, kdy je vhodné se modlit? Vedoucí skupinky opět tuto otázku předloží k diskusi ve skupince a dává si pozor, aby na otázky nedával odpovědi.

Počínaje touto přednáškou až do konce kurzu se na závěr diskuze ve skupince můžeme pravidelně modlit. Samozřejmě jen tehdy, pokud je na to většina příchozích připravená.

Dalším v pořadí šestým tématem je: „*Jak nás Bůh vede?*“¹⁶⁴ Přednášející upozorní posluchače, že s každým má Bůh svůj plán (Ef 2,10). Připomene, že motivem Božího plánu s lidmi je láska. Bůh jako milující Otec chce pro lidi to nejlepší. Každý člověk se občas špatně rozhodne a většinou si poté uvědomí, že se Boha na radu neptal. Máme několik možností, jak se nechat vést Bohem.

Jednou z variant je vedení pomocí Písma. Tento způsob předpokládá alespoň lehkou znalost Bible. V případě, že si člověk není jistý, jakým způsobem se rozhodnout, může se obrátit s žádostí o pomoc na někoho, kdo Bibli zná. Takový člověk mu může pomoci

¹⁶² Srov. NÁPRAVNÍKOVÁ, Z. *Přínos vojenských kaplanů pro vojáky ve vojenských zahraničních misích*. Bakalářská práce. [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/i2oyvg/STAG67791.pdf>.

¹⁶³ Srov. GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 55-67.

¹⁶⁴ *Tamtéž*, s. 82.

správně se rozhodnout. Přednášející upozorní, že při četbě Bible nás může zaujmout pokaždé něco jiného. Je to podle toho, jaké problémy člověk aktuálně řeší.

Další možností je vedení Duchem svatým. K tomu, abychom slyšeli jeho hlas, se musíme naučit nejprve naslouchat. Stejně tak i apoštolové byli vedeni Duchem (Sk 16,7). Duch svatý k nám může mluvit při modlitbě, je ovšem potřebné dát Duchu svatému k rozhovoru prostor. Další možností je, že nám vloží do srdce touhu k nějakému dobrému skutku. Při této přednášce je třeba připomenout intelekt. Za pomoci intelektu bychom se měli naučit rozlišovat, kdy je vhodné a dobré nechat se vést Bohem. Může se stát, že člověk se spolehne na Boží vedení příliš a pokud nedostane odpověď na svou otázku, raději nic neudělá. Jako absurdní příklad můžeme uvést např. pekaře, který by se Boha ptal na každý detail své práce tak, že by ráno nestihl mít připravené pečivo pro své zákazníky.

Pokud hledáme odpovědi na otázky, můžeme je nacházet také v životopisech svatých. Životy mimořádných lidí nám mohou být vzorem a mohou nám pomoci v našem rozhodování např. sv. Matka Tereza, sv. Ludmila, sv. František atd.¹⁶⁵

Diskuze ve skupince se obvykle soustředí na téma rozhovoru s Bohem. Dalším tématem je, jak rozpoznat, které vedení je od Boha, a co jsou jen naše tužby. Posledním velkým tématem ve skupince obvykle je, jak poznat, co vlastně od nás Bůh chce a kam nás vlastně vede. Na konci skupinky, mají-li hosté zájem, můžeme se společně pomodlit. Na závěr nezapomene vedoucí pozvat hosty na víkend s kurzem Alfa.

Víkend s kurzem Alfa organizujeme na stejném místě jako kurz Alfa. Nicky Gumbel doporučuje vyjet s týmem i účastníky někam do přírody. Na prvních kurzech Alfa, které jsme pořádali, jsme vyhotovili dotazník, kde jsme se příchozích hostů ptali, jestli chtějí někam vyjet, nebo zůstat v Pardubicích. Většina hostů uvítala možnost zůstat v Pardubicích. Po ukončení přednášek mohli jet domů a věnovat se rodinám.

Víkend s kurzem Alfa jsme si upravili. Začínáme v pátek večer přednáškou „*Kdo je Duch svatý?*“¹⁶⁶ Duch svatý je pro příchozí těžko uchopitelný. Připomínáme, že Duch svatý je osoba, která myslí a mluví. Někdy bývá označován jako Duch, skrze kterého je Ježíš stále přítomen u svého lidu. Na této přednášce se mluví o tom, že už při vzniku světa byl Duch svatý přítomen (Gn 1,2). Bůh oživuje pomocí Ducha člověka (Gn 2,7). Duch

¹⁶⁵ Srov. GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 82–93.

¹⁶⁶ *Tamtéž*, s. 95.

sestupuje na lidi (J 20,22). Ježíš zaslubuje seslání Ducha svatého (J 15,26–16,4; Sk 2,5–8). Přednáška postupně rozebírá zmíněné biblické texty.¹⁶⁷

Kolem těchto biblických textů a jejich pochopení se diskutuje i ve skupince. Někteří lidé nám na konci skupinky přiznají, že konečně pochopili, kdo je Duch svatý. Z toho máme vždy velkou radost. Nezapomeneme se na konci setkání pomodlit k Duchu svatému.

V sobotu dopoledne začínáme v kostele přednáškou o historii a liturgickém prostoru. Po této přednášce jdeme na společný oběd do restaurace a odpoledne pokračujeme v tématu o Duchu svatém. Spojujeme dvě přednášky do jedné: „*Co Duch svatý dělá a jak jím mohu být naplněn.*“¹⁶⁸ Přednášející připomene, že z lásky se za nás Ježíš vydal na kříži a dal nám svého Ducha, který v našich srdcích volá Abba (Gal.4,6). Jsme tedy přijati za syny (Gal 4,5-6). Máme s Bohem vztah a jako každý vztah je třeba i tento budovat, a to především modlitbou. Od Boha můžeme také získávat rozmanité dary. Přednáška dále rozvíjí tyto myšlenky.

Přednáška o Duchu svatém je odlišná od všech ostatních. Po této přednášce se nediskutuje ve skupinkách. Hosté mají možnost, aby na ně kněz vložil ruce a pomodlil se za ně, za rodinu, zdraví atd.

Víkendu s kurzem Alfa se obvykle zúčastní asi 75 % hostů. Účast na víkendu vždy velmi doporučujeme, ale pro mnohé je to časově příliš náročné.

Po náročném víkendu čeká hosty další přednáška na téma: „*Jak odolat zlému?*“¹⁶⁹ V této přednášce se zaměříme na zlo. Zlo je všude okolo nás. Pro některé hosty je lehké uvěřit v satana, jiní v satana věřit nechtějí. S vírou v Boha se ale pojí také víra v satana. Ježíš při svém působení na zemi „*vyháněl zlé duchy*“ (Mk 1,39). Ježíš byl sám na poušti pokoušen (Mk 1,13). Je tedy patrné, že Ježíš v satana věřil.

Satan lidi pokouší podobně jako Ježíše. Je jen na nás, jestli se necháme strhnout ke špatnosti, a zlo zvítězí. Zlo se pokouší o ty, kteří chtějí žít podle evangelia. Je tedy třeba, aby si uvědomili, jak zlo působí. Nejčastěji zlo zasévá pochybnost tam, kde by měla být jistota a obvinění. Ježíš porazil smrt na kříži, to ale neznamená, že na zemi ďábel dále nepůsobí. Účinnou obranou je modlitba spojená s činy.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Srov. GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 96–102.

¹⁶⁸ *Tamtéž*, s. 104.

¹⁶⁹ *Tamtéž*, s. 127.

¹⁷⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 136.

Toto téma je do diskuze velmi podnětné. Všichni lidé se ve svých životech již někdy se zlem setkali a na skupince se snaží své zážitky reflektovat. Někteří z příchozích sice věří na zlo, ale ne na satana. Debata o účinné obraně před zlem je také velmi zajímavá a inspirující.

Tématem dalšího setkání je „*Proč a jak mluvit s druhými o víře?*“¹⁷¹ Mnoho lidí vnímá víru jako osobní a nechápou, proč by o ní měli hovořit. Pro mnohé jsou hovory o víře nepříjemné nebo o víře mluvit nedokáží, protože nenachází ta správná slova. Přednášející připomene, že jedna z možností, jak získat víru, je ze slyšení. Proto je dobré o víře mluvit. Je dobré k evangelizaci volit vhodná slova a využívat vhodné situace. Pokud se na evangelizaci sami necítíme, z jakéhokoli důvodu, je možné pozvat hledajícího člověka na některou evangelizační akci. Důležité je začít se za hledajícího člověka modlit. Nikdy nemůžeme vědět, jaké slovo, čin, událost atd. je tím rozhodujícím, které pomůže obrácení.¹⁷²

Na skupince se celý tento večer probírají zážitky z mluvení o Bohu. Mnoho lidí se ptá na konkrétní rady, které je možné použít doma nebo v práci, aby lidé uvěřili a pochopili co znamená víra pro člověka. Vedoucí skupinky nezapomene na závěrečnou modlitbu za všechny rodiny a blízké návštěvníků a za jejich obrácení.

Tématem dalšího večera je „*Uzdravuje Bůh i dnes?*“¹⁷³ Na stránkách Bible se často setkáváme s příběhy, kdy Ježíš uzdravuje nemocné (Mt 4,23), křísí z mrtvých (J 12,1) atd. Ve Skutcích apoštolů jsou také zázraky uzdravení (Sk 3,6). Mnoho příchozích lidí pokládá otázky, jak je možné, že se dnes již tímto způsobem Boží všemohoucnost neukazuje. Bůh uzdravuje i dnes, jenže se tyto zázraky považují za náhody atd. Mimo tělesného uzdravení zmíní přednášející uzdravení duševní. Vždy je zapotřebí o uzdravení prosit Boha prostřednictvím modlitby.¹⁷⁴

Ve skupince se rozebere, jestli je možné, aby dnes někoho uzdravil Bůh. Lidé diskutují nad různými uzdraveními, o kterých četli, slyšeli nebo o poutních místech, která navštívili. Probírají se různé nemoci a trápení, která příchozí prožívají. Na závěr skupinky bychom neměli zapomenout na modlitbu. Kdo má zájem, kněz se pomodlí za jeho uzdravení.

¹⁷¹ GUMBEL, N. *Otázky života*, s. 138.

¹⁷² Srov. *Tamtéž*, s. 144–150.

¹⁷³ *Tamtéž*, s. 151.

¹⁷⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 158–162.

Předposledním tématem kurzu Alfa je „*A co církev?*“¹⁷⁵ Na toto téma obvykle čekají někteří příchozí, protože se těší, jak na skupince budou sdílet svůj negativní postoj k církvi. Stává se, že hosté, třebaže jsou křesťané, nemají církev rádi. Obvykle je to nepochopením, co církev představuje. Přednášející připomene, co vlastně slovo církev znamená, a jak je třeba toto slovo chápat. Je třeba církev vnímat jako společenství – shromáždění věřících. Vstupní branou do tohoto společenství je křest. Přednášející vysvětlí, proč se někdy křesťané oslovují jako bratr a sestra. Vysvětlí, že jsou spojeni v Kristu a že v každém křesťanovi přebývá Duch svatý. Skrze Ducha svatého jsme součástí Kristova těla. Naše tělo se tak stává chrámem Ducha svatého. Někdy se církev označuje jako „*Kristova nevěsta*“,¹⁷⁶ to pro hluboký vztah, který má Kristus ke své církvi.¹⁷⁷ Přednášející by neměl zamlžovat špatnosti, kterých se církev v minulosti dopustila. Pro lepší pochopení může přednášející připodobnit církev k rodině. Některé rodiny také mají ve svém středu lidi, na které nejsou pyšní.

Ve skupinkách se obvykle hovoří o vnímání církve. Mluví se o chybách, kterých se církev dopouštěla a dopouští. Mluví se o církvi jako instituci. Mezi námitky proti církvi patří, že Ježíš žádnou instituci nechtěl a církev takto neplánoval. Dále lidé mluví o tom, že církev by měla být chudá, měla by být asketická a být ve světě připravená pomoci. Na konci skupinky je vhodné připojit modlitbu za církev a lidi, kteří jsou v ní. Nezapomeneme pozvat hosty a jejich přátele, partnery na závěrečnou večeři s kurzem Alfa.

Posledním a závěrečným tématem na kurzu Alfa je „*Jak prožít zbytek života co nejlépe?*“¹⁷⁸ Tento večer je výjimečný nejen v tom, že je poslední, ale také by měl být slavnostní. Pro tento večer připravujeme večeři. Osvědčil se nám bramborový salát a rízky. Tento večer si mohou účastníci kurzu přivést své hosty, přátele, partnera nebo někoho z rodiny. Závěrečná přednáška je společná, přednáší kněz a laici. Hosté si tak mohou vybrat z plurality názorů na to, jak prožít život co nejlépe. Opět nedáváme hotové informace, ale spíše dáváme možnost vybrat si z nabízených podnětů a informací. Po této přednášce zůstáváme všichni spolu v hlavním sále. Je dobré popovídat si s účastníky kurzu Alfa, aby nám sdělili, jak se jim kurz líbil, případně co můžeme změnit,

¹⁷⁵ GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 164.

¹⁷⁶ Srov. *KKC* 796.

¹⁷⁷ Srov. GUMBEL, N. *Otazníky života*, s. 170–175.

¹⁷⁸ *Tamtéž*, s. 176.

vylepšit atd. Na závěr večera se s hosty rozloučíme a pozveme je na některé další akce a pokračování setkávání po kurzu Alfa.

Z našich zkušeností vyplývá, že zhruba čtvrtina hostů se chce setkávat i nadále. V navazujících setkáních se věnujeme Bibli a tomu, co vypovídá o našem životě.

4.3 Zaměření kurzu Alfa a důležité aspekty

Kurz Alfa je určen pro všechny, kteří se chtějí dozvědět něco o křesťanství. Přijít může kdokoli. V první řadě je kurz určen pro nevěřící, kteří hledají přátelství, smysl života atd. Dále je určen lidem, kteří jsou sice pokřtěni, ale už dlouho nejsou součástí církevního společenství. Je dobré, aby na kurz přišli ti, kteří se nově stali křesťany. Přijít mohou také ti, kteří chtějí prožít atmosféru kurzu Alfa a upevnit tak svoji víru.¹⁷⁹

Na kurzu Alfa je dle mého pohledu nejdůležitější to, co se děje ve skupinkách. Proto se budeme v této podkapitole věnovat právě skupinkám.

Dle výše popsaného je patrné, že kurz Alfa je otevřený všem. Lidé však velmi často přichází se spoustou předsudků nebo zkreslených faktů vůči křesťanství i církvi. Některá tvrzení mohou být kontroverzní, některá se nám mohou jevit jako absurdní. Důležitá je v takových chvílích rozvaha vedoucího skupinky. Je na něm, aby správným jednáním pomohl k objasnění těchto věcí. Důležité je, aby nezaujal obranný postoj a choval se dále seriózně. Mezi taková tvrzení patří například: Myslím si, že Ježíš byl mimozemšťan. Ježíš ve skutečnosti nezemřel na kříži, ale měl spoustu potomků a dožil se vysokého věku. Kdyby nebyla víra, neexistuje na světě zlo. Proč Bůh něco neudělá, když jsou lidé v tísní? Proč umírají děti? Církev může za vše špatné, co se v minulosti dělo – upalovala čarodějnice, pořádala křížové výpravy a okrádala seniory na smrtelné posteli o jejich majetek. Církev zkresluje dějiny a upravuje Bibli ve prospěch instituce. Náboženství si vymysleli ve Vatikánu.¹⁸⁰ To jsou jen některá z tvrzení a otázek, která se pravidelně objevují na kurzech Alfa.

Úkolem vedoucího skupinky je, aby tyto teze předložil jako předmět k diskusi např.: To je ale zajímavý názor. Co si o tom myslí ostatní?¹⁸¹ Důležité je, aby příchozí diskutovali o těchto tématech a navzájem si své názory vyvraceli. Je pravděpodobnější,

¹⁷⁹ Srov. GUMBEL, N. *Jak to říct ostatním*, s. 55–56.

¹⁸⁰ Zde parafrázuji tvrzení lidí, se kterými jsem se setkala jako vedoucí kurzu Alfa v roce 2018.

¹⁸¹ Srov. *Kurzy Alfa – příručka pro přípravu týmu*. 3. vyd., s. 21.

že po diskuzi budou ochotni připustit jiný názor, nebo svůj názor upravit či změnit. Jestliže by vedoucí skupinky odpověděl na otázku (nebo vyvrátil tvrzení) přímo, mohlo by se stát, že dotyčný nebude ochoten naslouchat.

Dalším velmi důležitým faktorem pro úspěšně vedenou skupinku je, aby se dostali ke slovu i hosté, kteří nejsou tak průbojní. Můžeme je oslovit přímo, např. Co si o tom myslí pan Tomáš?¹⁸² Na konci skupinky je vhodné udělat tzv. závěrečné kolečko. To znamená, že každý z hostů má možnost vyjádřit se k tomu co se mu líbilo, nelíbilo nebo co ho překvapilo apod. Jinak by ve skupince mohli být hosté, kteří by se dostali ke slovu jen zřídka. Tito hosté by se mohli cítit ostrčením, a mohlo by je to přestat bavit. Na závěr diskuze je dobré zopakovat po hostech kurzu to, co vedoucí skupinky uzná za vhodné, např. Pan Jiří si myslí, že Ježíš byl zajímavý člověk. Paní Renata vnímá Ježíše jako muže, který konal zázraky, protože je Boží syn.¹⁸³ Důležité je dodržet předepsaný čas na diskuzi. Obvykle se téma nevyčerpá a hosté by diskutovali déle. Je nutné, aby vedoucí skupinku rozpustil s pozváním na příští setkání. Velmi důležité je osobně se s každým rozloučit. Později v průběhu kurzu budou hosté ochotni vedoucímu skupinky naslouchat a bude je zajímat jeho názor.

4.4 Specifika kurzu Alfa v podmínkách české společnosti

Zjistili jsme, že v kurzu Alfa je dobré provést malé úpravy, aby lépe odpovídal podmínkám v české společnosti.

Nejprve, než přistoupíme k samotnému kurzu Alfa, je třeba se zaměřit na problém s kurzem spojený a tím je zvaní hostů. Pokud chceme kurz Alfa cílit na nevěřící, je třeba je nějakým způsobem pozvat na akci. Vyvěšený billboard, letáčky a pozvánky jsou jen malá část reklamy, kterou je třeba před začátkem kurzu udělat (Příloha I., obr. 1.). Zjistili jsme, že pozvánky vhozené do schránky jsou (alespoň v Pardubicích) neúčinné. Většina hostů přijde na základě osobního pozvání. Z tohoto důvodu pořádáme pravidelně pre-evangelizační akce. Mezi tyto akce patří např. Kostel otevřen a Ty a ticho (Příloha I., obr. 2.). Obě tyto akce jsou v kostele, kde je přítomen kněz. Člověk, který přijde do kostela, má možnost duchovního rozhovoru. Při akci Kostel otevřen hraje hudba, při akci Ty

¹⁸² Zde parafrázuji svoji otázku na skupince kurzu Alfa v roce 2018.

¹⁸³ Zde parafrázuji příklad shrnutí tématu vedoucím skupinky na konci jedné skupinky v roce 2018.

a ticho zazní jednou za 15 minut zpěv nebo hudba. Příchozí lidé mají možnost vychutnat si prostor kostela v zajímavé atmosféře. Kostel se otevírá v podvečer a je osvětlen svícemi. Příchozí mají možnost zastavit se, popřemýšlet a alespoň na chvíli zklidnit své životní tempo. Tyto akce pořádáme třetím rokem a jsou velmi úspěšné. Lidé se rádi vrací a postupně se odhodlávají k rozhovorům. Pokud mají zájem o křesťanství a chtějí se dozvědět něco víc, dostávají pozvánku na kurz Alfa. Podněcujeme také křesťany z farnosti, aby zvali hledající lidi ze svého okolí na kurz Alfa.

Vedoucí kurzu si může zvolit dle svých možností mezi přednášejícím a pouštěním přednášek ze záznamu. Lidé v Čechách lépe reagují na přednášejícího než na záznam z přednášky. Když jsme začínali s kurzem Alfa v Pardubicích, byly k dispozici pouze starší nahrávky, které nebyly špatné, ale pro českého člověka v některých momentech nepochopitelné. Z tohoto důvodu je lepší rozhodnout se pro přednášejícího. Většina nevěřících lidí je překvapená, když vidí mladého kněze. Tento fakt je pro ně zajímavý. V některých českých farnostech duchovního v kurzech Alfa nemají. Důvodem pro neúčast kněze bývá, že kurz lze pořádat i bez kněze, jen za pomoci laiků. Dalším důvodem je časová náročnost kurzu. Každá farnost se dnes potýká s nedostatečným počtem duchovních a jejich časové harmonogramy jsou velmi zaplněné.

Účast kněze na kurzu Alfa je prospěšná. Jeho přítomnost dokáže povzbudit evangelizující společenství. Ke knězi jako zástupci Krista mají věřící křesťané respekt a je pro ně autoritou. Duchovní je zvyklý mluvit před větším počtem hostů, proto pro něj přednáška a s ní související nervozita není takový problém. Nevěřící lidé mají své představy o duchovních, které obvykle nejsou příliš pozitivní. Na Alfě mají možnost se s knězem blíže seznámit. Postupně tedy ztrácí předsudky, které mají vůči církvi, kněžství a křesťanství. Účast kněze na kurzech Alfa tedy není nezbytná, ale je více než žádoucí.

Problém, se kterým jsme se potýkali nejen my, ale jistě i mnoho dalších pořádajících denominací, je otázka, kde kurz vůbec pořádat. Pro českého člověka je vstup do budovy farního domu problematický. Hledali jsme tedy jiné vhodné místo, ale zatím jsme ho nenalezli. Je třeba mít přednáškový sál a dvě až tři oddělené místnosti pro konání skupinek. Mělo by to být také místo vhodné k modlitbě.

Důležitá je role moderátora, který uvede přednášku, přednášejícího a případně další organizační věci. V ideálním případě by to měl být člověk, který bude v očích příchozích bořit české mýty o křesťanech. Měl by to být inteligentní člověk, zábavný a schopný zaujmout.

Veškeré přednášky jsme aktualizovali a přizpůsobili tak, že je v nich místo pro zábavu i vážné věci. Jsou přizpůsobené české mentalitě a českému humoru. Některé přednášky jsou inspirované knihou *Otazníky života*, jiné jsme z velké části předělali. Lidé v České republice většinou nemají mnoho informací o křesťanství. Proto jsme kurz Alfa přizpůsobili tak, aby informace v něm obsažené pochopili i lidé, kteří se s křesťanstvím setkávají poprvé. Přesto nám někdy říkají, že informací je mnoho. Nicky Gumbel nedoporučuje, aby někdo chodil na kurz Alfa podruhé. V případě lidí, kteří se setkávají s křesťanstvím poprvé, je to naopak vhodné. První kurz, který projdou, obvykle nejsou příliš schopni diskutovat ve skupince, protože si urovnávají myšlenky a přijaté informace. Tím, že umožníme těmto lidem účast na druhém kurzu Alfa, jim dáme možnost zapojit se více do diskuze.

Na kurzech Alfa je zvykem, zapisovat si účastníky kurzu při příchodu na první přednášky.¹⁸⁴ Tuto registraci jsme zrušili. Lidé to nepřijímali dobře.

Přizpůsobili jsme si víkend s kurzem Alfa. Přidali jsme vyprávění o historii, architektuře, umění a liturgickém prostoru kostela. Přednášky o Duchu svatém máme dvě. Jednu v pátek a jednu v sobotu odpoledne. Po celou dobu konání kurzu zůstáváme v Pardubicích. Hostům tak umožňujeme, aby po skončení přednášek a diskuzí byli se svými rodinami.

Po skončení kurzu Alfa nabízíme možnost dalšího pokračování setkávání. Pouze kurz Alfa na udržení víry v srdci nestačí. Při dalším setkávání upevňujeme vzájemný vztah s hosty a postupně se z nás stávají přátelé.

Při navazujícím setkávání se věnujeme četbě Bible. Vybereme si určitou pasáž, kterou se snažíme vyložit v kontextu Bible jako celku. V dalším kroku se věnujeme tomu, co nám text říká o našem životě a v čem je text důležitý pro každého z nás.

Dále se podíváme, jak se naplňují výzvy papeže Františka v kurzu Alfa.

¹⁸⁴ Srov. KORTUS, P. *Obnovné programy v církvi*. [online]. 2017 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://theses.cz/id/p60tu8/Diplomov_prce_-_Pavel_Kortus_2017.pdf

5 Způsob, jakým se naplňují výzvy papeže Františka v kurzu Alfa

V následujících odstavcích se budeme snažit odhalit, jestli se naplňují výzvy papeže Františka obsažené v *Evangelii gaudium* v kurzech Alfa. Rozebereme, v čem se kurz Alfa přibližuje a v čem oddaluje myšlenkám papeže Františka.

5.1 Myšlenkové shody kurzu Alfa a dekretu *Evangelii gaudium*

V tomto odstavci se budeme věnovat tomu, v čem se shodují (konvergují) myšlenky papeže Františka a kurzu Alfa.

- Papež František nás vybízí k evangelizaci plné radosti a aby tato radost byla viditelná. Radost evangelizace naplňuje členy týmu kurzu Alfa. Naplňuje je radostí a pokojem, která je viditelná.
- Jako další bod papež František připomíná, že je třeba evangelizovat všechny věřící, pokřtěné i nekřesťany. Kurz Alfa je určen pro každého. V tomto bodě se také shoduje s papežem Františkem.
- Další myšlenkou, se kterou se kurz Alfa shoduje, je, že se soustřeďuje na Krista a na lásku. Prohlubuje se tím vztah mezi Kristem a člověkem.
- Papež František dále připomíná, že je třeba naslouchat nekřesťanům. Také to je v kurzech Alfa obsaženo. Při diskuzích se nejen naslouchá, ale nevěřící si mohou tříbit své názory v diskuzích s dalšími návštěvníky.
- V dekretu je dále zmíněno, že máme vést dialog mezi vírou, vědou a kulturou. Také zde kurz Alfa alespoň částečně odpovídá těmto požadavkům. Záleží na účastnících kurzu a na tom, z jakého přichází prostředí. Na přednáškách na kurzu Alfa se snažíme dát účastníkům rozumové důvody pro víru, aby se měli o co opřít.
- Papež František připomíná důležitost modlitby jako základ vztahu a životní oporu. Na kurzu Alfa se tím pravidelně modlí nejen za sebe, aby zvládl evangelizaci a ta byla účinná, ale i za hosty a jejich naplnění Duchem svatým. Ve většině kurzů Alfa jsou modlitební skupinky. Od páté přednášky se s hosty vedoucí skupinek pravidelně modlí. V tomto bodě se kurz opět shoduje s myšlenkami papeže Františka.

- Dále papež František upozorňuje na důležitost modliteb k Duchu svatému. Na kurzu Alfa je celý víkend věnovaný Duchu svatému, kde se tým modlí za účastníky kurzu a kněz na ně vkládá ruce při modlitbě.
- V neposlední řadě zdůrazňuje papež František, že tam, kde je Duch svatý a evangelizace, provází evangelizující společenství radost a láska. To je i naše zkušenost měřitelná jen pohodovou atmosférou a pozitivními reakcemi hostů, kteří se chtějí i nadále scházet a vytváří tak společenství církve.

5.2 Myšlenkové rozdíly kurzu Alfa a dekretu *Evangelii gaudium*

V tomto odstavci se budeme věnovat tomu, v čem se oddalují (divergují) myšlenky papeže Františka od kurzu Alfa.

- Jistý nesoulad mezi myšlenkami papeže Františka a kurzu Alfa můžeme zaznamenat v jeho pevně dané struktuře. Pevně daná struktura kurzu Alfa má své nevýhody, ale může mít i své výhody, např. host může polovinu kurzu chodit v Pardubicích, polovinu kurzu dochodit v Praze. Setkali jsme se s tímto případem, ale jedná se spíše o výjimky. Pevná struktura umožňuje udržet jednotnou úroveň kurzů Alfa.
- Papež František vybízí křesťany k trvalému misijnímu stavu, k evangelizaci v každém místě jejich působiště a k vyvíjení vlastní iniciativy. V tomto bodě se kurz Alfa s myšlenkami papeže Františka rozchází.
- Papež František připomíná, že při nové evangelizaci nemáme dávat důraz na příliš mnoho pouček a zákonů. Přestože kurz Alfa je laděný charismaticky, nevyhne se poučkám a zákonům. V některých přednáškách je tato tendence znát více, jinde méně.

5.3 Shrnutí

Papež František nás vybízí k vyjití ze své uzavřenosti a k hlásání evangelia, kdekoliv je to možné. Vybízí nás k hlásání pomocí nové evangelizace. Nová má být především chuť a radost, se kterou evangelizujeme. Máme vyměnit zasmušilost a uzavřenost

za otevřenost k novému naplnění života v Ježíši Kristu. K tomu nám může pomoci i kurz Alfa.

Dále papež František radí, že při evangelizaci se máme soustředit na radostnou zvěst a na spásu spíše než na poučky a zákony. Jestliže společenství má přednášejícího, může si přednášku upravit tak, aby lépe vyhovovala požadavkům dnešní doby. Dalším bodem, který nejde ruku v ruce s myšlenkami papeže Františka, je pevná struktura kurzu Alfa. Papež František říká, že evangelium se má přizpůsobit místu a potřebám osob, které evangelizujeme. Je dobré evangelizovat doma, v zaměstnání, při volnočasových aktivitách a kurz Alfa vnímat jako podporu našeho evangelizačního snažení.

Můžeme tedy říci, že kurz Alfa až na drobné výjimky naplňuje výzvy papeže Františka.

Závěr

V diplomové práci jsem se zabývala kurzem Alfa jako vhodným nástrojem evangelizace. V úvodní části jsem se zaměřila na vymezení pojmu evangelium a evangelizace. Z důvodu velkých změn, které přinesl II. vatikánský koncil (zejména v přístupu církve ke světu, ale i k evangelizaci), jsem se poté zaměřila na téma evangelizace popsané v některých dokumentech vydaných na koncilu.

Věnovala jsem se dvěma dekretům, které téma evangelizace nejvíce rozebírají. Jedná se o dekret o misijní činnosti církve a dekret o apoštolátu laiků. Tyto dokumenty kladou velký důraz na upřesnění postavení laiků v církvi. Dávají větší možnost nezasvěceným osobám účastnit se aktivně života církve a hrát významnější roli v procesu evangelizace. Předkládají mnoho podnětů určených laikům, ve kterých si laici mohou sami zvolit možnosti, jakým způsobem se zapojí do evangelizace a jakým způsobem chtějí být ve své farnosti aktivní.

V další části jsem se věnovala nejdůležitějším myšlenkám o evangelizaci v *Evangelii nuntiandi*. Tato exhortace v sobě zahrnuje závěry koncilu na téma evangelizace a myšlenky papeže Pavla VI. Důvodem pro sepsání této exhortace bylo odpadání věřících od víry v minulém století. Z dokumentu vyplývá, že všichni křesťané jsou pozváni k hlásání evangelia. Dále z dokumentu vyplývá, že je třeba promýšlet nové formy evangelizace. K tomu vyzývá duchovní i laiky. Z dokumentu je patrné, že veškerou činnost ve farnostech je třeba zaměřit na evangelizaci. Tento dekret je svým obsahem i hloubkou myšlenek výjimečný.

Poté jsem se věnovala exhortaci *Evangelii gaudium* od papeže Františka. Tento dokument je aktuálním zpracováním tématu evangelizace a z velké části dále rozvíjí myšlenky výše zmíněného *Evangelii nuntiandi*. Z dokumentu vyplývá, že laici jsou jako první povoláni hlásat evangelium, protože mají šanci oslovit mnoho lidí ve svém okolí. Papež František zde také říká, že je třeba, aby křesťan z evangelia čerpal a evangelium žil. Nevěřící lidé by se tak měli setkat s člověkem, který je plný radosti evangelia. Důležitým aspektem evangelizace je kromě radosti i otevřenost církve, farností, společenství a kostelů. *Evangelii gaudium* popisuje ideál evangelizace. Žijeme ovšem ve světě, který není ideální. Otevřené kostely, fary a společenství zůstávají v českých zemích i nadále spíše výjimkou.

V úvodu jsme položili otázku, kdo je adresátem evangelizačního úsilí. Z dokumentů II. vatikánského koncilu a z dekretů *Evangelii nuntiandi* a *Evangelii gaudium* vyplývá, že adresátem evangelizace jsou všichni lidé. Všichni lidé potřebují být evangelizováni, křesťané i nevěřící.

Po vymezení základních pojmů a myšlenek ze zmíněných dokumentů jsem se věnovala úkolům evangelizace. Popsala jsem, koho je třeba evangelizovat a proč. Aby byla možná inkulturace evangelia, je třeba znát kulturu lidí, které chceme evangelizovat. Evropa je křesťanská již po mnoho generací. Přesto je dnes křesťanství na ústupu. Česká republika jako jeden z nejvíce ateistických států světa je toho příkladem. Protože se chceme věnovat tématu evangelizace v České republice, zaměřila jsem se nejprve na počátky české sekularizace. Někteří lidé si myslí, že počátky české sekularizace je třeba hledat v minulosti, např. v husitství nebo násilné rekatolizaci v 17. století. Vzhledem k tomu, že po vyhlášení Tolerančního patentu přešlo k protestantským církvím pouze 2 % obyvatel, můžeme říci, že příčiny současné sekularizace je třeba hledat jinde.

V dalším bodě jsem se věnovala hrůzám světových válek a jejich vlivu na religiozitu člověka. Hrůzy první světové války, rozpad Rakouska-Uherska, krize v Evropě a vznik nacismu a socialismu, to vše byly vlivy, které významně přispěly k negativnímu vnímání církve a ke ztrátě víry. V povědomí lidí byla církev spojena s monarchií. To se stalo jedním z důvodů, proč lidé opouštěli katolickou církev a přecházeli k protestantským církvím. Nástup nacismu a počátek 2. světové války zabránily katolické církvi účinně zareagovat. Mnoho věřících i kněžích bylo uvězněno nebo jinak perzekvováno. Nacistická propaganda byla zaměřena proti katolické církvi, kterou režim vnímal jako ideologického protivníka.

Po porážce nacismu se k moci v českých zemích dostali komunisté, pro které byla víra v Boha neslučitelná s komunistickou ideologií. Komunistický režim se na katolickou církev díval jako na hlavního představitele věřících v českých zemích, proto se snažil potlačit vliv církve cílenou propagandou, perzekucí a školským systémem zkreslujícím úlohu katolické církve v dějinách českého národa, což se mu nakonec do značné míry povedlo.

V další části jsem se ve své práci věnovala sekularizaci české společnosti v současném světě. Sekularizaci podporuje negativní publicita v médiích. Přesto se ukazuje, že člověk je spirituální bytost a hledá smysl života. Protože církev jako instituce nemá ve společnosti příliš dobré postavení, hledají tyto lidé naplnění svého života

v alternativních formách religiozity. Mnoho lidí čte horoskopy, nechávají si číst z ruky, věnují se astrologii, velmi oblíbené je New Age atd. Duchovní i církve před těmito formami religiozity důrazně varuje. Je tedy na církvi, aby věrohodným způsobem zvěstovala evangelium.

V úvodu jsme si kladli otázku: Jakým způsobem je možné zaujmout lidi dnes, aby naslouchali hlásání evangelia? Moje teze byla, že odpovědi na tuto otázku by mohly být moderní evangelizační formy. Z popisu většiny moderních evangelizačních forem a z jejich porovnání vyplynulo, že jsou zaměřené na věřící i nevěřící lidi. Nová evangelizace pomocí moderních evangelizačních forem je jednou z možných odpovědí na tuto otázku.

V diplomové práci jsem nahlédla na některé moderní evangelizační formy a ve stručnosti jsem je popsala. V závěru třetí kapitoly jsem uvedené evangelizační formy porovнала. Cílem nebylo porovnat obsah jednotlivých evangelizačních forem, jako spíše to, na koho jsou tyto formy evangelizace zaměřené. Farní evangelizační buňky a kurz Alfa cílí na věřící, nevěřící i hledající. Koinonia Jan Křtitel se zaměřuje na věřící, kteří chtějí nalézt společenství, upevnit a prohloubit svou víru v Boha. Pořádají evangelizační akce pro ty, kteří se chtějí seznámit s evangeliem. Naproti tomu Charismatické hnutí je evangelizační forma vhodná pro věřící, kteří chtějí posílit svou víru v Boha.

Největší pozornost jsem věnovala kurzu Alfa, protože jako vedoucí těchto kurzů v Pardubicích si pravidelně pokládám otázku, jakým způsobem tyto kurzy vylepšit. Cílem práce bylo nejen nahlédnout na kurz Alfa jako nástroj evangelizace, ale také jeho přizpůsobení se podmínkám české společnosti. Ve čtvrté kapitole jsme si proto nejprve vymezili cíle kurzu Alfa. Cílem kurzu Alfa je evangelizace věřících i nevěřících a jejich upevnění ve víře. Poté jsme se věnovali samotnému kurzu a jeho náplni. Práce představila kurz Alfa přizpůsobený podmínkám české společnosti pohledem vedoucího tohoto kurzu. Přednášky bylo třeba aktualizovat a upravit tak, aby lépe odpovídaly české mentalitě s využitím českého humoru. Další specifikou kurzu Alfa pořádaného v naší farnosti je skutečnost, že účastníci kurzu mají možnost přijít na kurz Alfa i podruhé. Lidé v Čechách nemají dostatek informací o křesťanství, a z tohoto důvodu je pro ně komplikovanější zapojit se hned v prvním běhu kurzu do diskuze. Možnost zúčastnit se kurzu Alfa podruhé jim dává příležitost lépe porozumět diskutovaným tématům, a aktivněji se zapojit do komunikace ve skupince.

V posledních kapitolách jsem se zaměřila na to, jakým způsobem se naplňují výzvy papeže Františka v kurzu Alfa. Zaměřila jsem se na konvergenci a divergenci myšlenek papeže Františka a reality kurzu Alfa. Zjistila jsem, že se myšlenky papeže Františka naplňují v kurzu Alfa.

Po zvážení veškerých faktů je kurz Alfa možno považovat za vhodný a účinný evangelizační nástroj. Kurz Alfa, jak jsme ukázali, lze přizpůsobit potřebám lidí české společnosti. Důležité je promýšlet i nadále jeho možná zlepšení.

Kurz Alfa je pouze prvním krokem na cestě do církve. Ze zkušenosti je možné říci, že jen kurz Alfa nestačí. Je to jistě dobrý způsob, jak probudit v lidech víru, ale bez následné péče o obrácené lidi nebo nově probuzené křesťany není tato aktivita úplná. Je třeba nabídnout lidem navazující setkávání, kde se opět sejdou s přáteli z kurzu a budou si moci sdílet své zkušenosti s Bohem. Tito lidé zpočátku sami vyhledávají společenství církve a je na církvi, aby nějaké společenství těmto lidem nabídla.

Je dobré upozornit, co předchází kurzům Alfa. Ze zkušenosti jsme zjistili, že velkým problémem je zvaní lidí na křesťanské akce (právě z důvodů špatného vnímání církvi v povědomí dnešních lidí). Z tohoto důvodu pořádáme s týmem Alfa a dalšími lidmi pre-evangelizační akce. Do této kategorie akcí jsme zařadili např. přednášky na ožehavá témata. Je důležité, aby se přednášky konaly mimo církevní prostory.

Nejúčinnější forma evangelizace je taková, která není nátlaková, a lidé si při ní utváří své názory svobodně. Ježíš je stále stejný, stejná zůstává i evangelizační zvěst, to, co se mění, je způsob předávání evangelia. Lidé dnes stejně jako v minulosti potřebují odpuštění a lásku. Je tedy na křesťanech, aby evangelizovali. Práce představila a porovnála jednotlivé evangelizační formy. Věřící křesťan si může vybrat některou z představených evangelizačních forem nebo jinou, která mu lépe vyhovuje. To nejhorší, co křesťan může udělat, je nedělat nic.

Proč bychom tedy měli evangelizovat? Nejen kvůli spáse a radosti, kterou evangelizace a víra v Boha přináší, ale také protože „*Tajemství člověka se opravdu vyjasňuje jen v tajemství vtěleného slova.*“¹⁸⁵

¹⁸⁵ GS 22.

Použitá literatura a zdroje

Literatura

BALÍK, S.; HANUŠ, J. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, 399 s. ISBN 978-80-7325-130-7.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. 16. (7. opravené) vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2008. 1387 s. ISBN 978-80-85810-84-4 (speciální vydání pro AČR).

BILÍK, P.; ELBEL, M.; Cyroň, M.; KOLÁŘ, O.; LANÍKOVÁ, L.; MELICHAR, H.; MACHALA, J.; PELIKÁNOVÁ, J.; PODOLSKÝ, K.; URBÁŠEK, P.; ŽÁK, P.; LACH, J. *České země a Československo ve 20. století*. Jeseník: REP Tisk spol. s.r.o., 2013, s. 146. ISBN 978-80-87535-76-9.

BLAHA, J. *Tóra a láska: hebrejská poesie, mystika a píseň současnosti*. Praha: [Josef Blaha], 2016, 117 s. ISBN 978-80-270-0259-7.

BLEY, S. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, 143 s. ISBN 80-7192-246-3.

BOUMA, D. *Ateismus - teologická reflexe: studie DTI HK*. Hradec Králové: Typo Studio – Bittner, J. pro Biskupství královéhradecké, Diecézní teologický institut, 2009, 148 s. ISBN 978-80-87363-02-7.

ČERVENKOVÁ, D. *Katolický pohled na náboženskou pluralitu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2016, 199 s. ISBN 978-80-246-3327-5.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 603 s. ISBN 80-7192-467-9.

Evangelii gaudium = Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě. Praha: Paulínky, 2014, 183 s. ISBN 978-80-7450-118-0.

GRAMMATICA, A. *Charismatická animace – jak žít modlitební setkání*. Přeložil HLAVÁČOVÁ, I. Plzeň: tiskárna Brouček, 1997, 79 s. ISBN neuvedeno.

GUMBEL, N. *Jak to říci ostatním*. 2. vyd. Praha: nakladatelství KMS, 2011, 207 s. ISBN 978-80-86449-75-3.

GUMBEL, N. *Otazníky života*. 5. vyd. Praha: nakladatelství KMS, 2017, 205 s. ISBN 978-80-87904-70-1.

HAMPLOVÁ, D.; ŘEHÁKOVÁ, B. *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí: výsledky Mezinárodního programu sociálního výzkumu ISSP 2008 - Náboženství*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009, 139 s. Sociologické studie. ISBN 978-80-7330-163-7.

HAMPLOVÁ, D. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Praha: Karolinum, 2013, 151 s. ISBN 978-80-246-2244-6.

HOFFMANN, B. *A kdo vás zabije--: život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. 4. vyd. Přerov: Společenské podniky, 1947, 590 s. ISBN neuvedeno.

HEJNA, D. *Náboženství a společnost: věda o náboženství a její historické kořeny*. Praha: Grada, 2010, 198 s. ISBN 978-80-247-2427-0.

JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012, 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

JANDOUREK, J. *Vzestup a pád moderního ateismu*. Praha: Grada, 2010, 108 s. ISBN 978-80-247-2981-7.

KAJPR, A.; NOVOTNÝ, V. *Ministerium verbi: kázání o mši svaté, o posledních věcech člověka a o rozličných aspektech víry*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, 526 s. ISBN 978-80-246-3468-5.

Katechismus katolické církve. Přeložil KOLÁČEK, J. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 793 s. ISBN 80-7192-488-1.

KOUŘIL, P. *Velká Morava a počátky křesťanství: 27.11.2014-28.2.2015 - Palác šlechtičen, Moravské zemské muzeum, Brno, 17.4.2015-28.6.2015 - Císařská konírna, Pražský hrad, Praha, 7.8.2015-1.11.2015 - Bratislavský hrad, Bratislava*. Brno: Archeologický ústav Akademie věd ČR, Brno, v.v.i. ve spolupráci s Moravským zemským muzeem, 2014, 517 s. ISBN 978-80-86023-53-3.

KUBÍN, P. *Brány pekelné ji nepřemohou: kapitoly z pronásledování církvi v Československu kolem roku 1950*. Praha: Karolinum, 2013, 123 s. ISBN 978-80-246-2085-5.

Kurzy Alfa – příručka pro přípravu týmu. 3. vyd. Praha: nakladatelství KMS, 2013, 44 s. ISBN 978-8086449-72-2.

LOBKOWICZ, F. V.; MUROŇOVÁ, E. *Popel jsem a popel budu: rozhovory s biskupem Františkem Václavem Lobkowiczem*. České Budějovice: Petrinum, [2017], 179 s. ISBN 978-80-87900-06-2.

LUŽNÝ, D.; NEŠPOR, Z. R. *Náboženství v menšině: religiozita a spiritualita v současné české společnosti*. Praha: Malvern, 2008, 206 s. ISBN 978-80-86702-53-7.

MÁDR, O. *Slovo o této době*. Praha: Zvon, 1992, 319 s. Sofia. ISBN 80-7113-063-X.

MALEVIČ, O. M.; HAMAN, A.; KOPÁČ, R. *V perspektivě desetiletí*. Přeložil DVOŘÁKOVÁ, I.; přeložil HERMANOVÁ, E.; přeložil KOVÁŘOVÁ, Z.; přeložil ŠTĚPÁNKOVÁ, H.; přeložil TICHÝ, J. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015, 399 s. ISBN 978-80-246-2844-8.

PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi = Hlásání evangelia: apoštolská exhortace Pavla VI. z 8. prosince 1975*. Praha: Zvon, 1990, 75 s. ISBN 80-7113-026-5.

PERINI, P. *Systém farních evangelizačních buněk*. Dolany u Olomouce: Komunita Blahoslavenství, 2014, 197 s. ISBN 978-80-260-6344-5.

PETRÁČEK, T. *Církev, tradice, reforma: odkaz Druhého vatikánského koncilu*. V Praze: Vyšehrad, 2016, 246 s. Teologie. ISBN 978-80-7429-643-7.

PETRÁČEK, T. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*. Ostrava: Moravapress, 2013, 132 s. ISBN 978-80-87853-05-4.

PODZIMEK, M. *Spiritualita v době sekularizace*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2015, 167 s. ISBN 978-80-7494-240-2.

RAHNER, K.; VORGRIMLER, H. *Teologický slovník*. Přeložil JIRSA, F.; přeložil SOKOL, J.; přeložil KRANÁT, J. Praha: Vyšehrad, 2009, 491 s. Teologie. ISBN 978-80-7021-934-8.

RICHTER, J. *Socialismus a křesťanství*. V Praze: Universum, 1947, 49 s. Knihovna Nové dílo. ISBN nevedeno.

ŠRAJER, J.; KOLÁŘOVÁ, L. *Gaudium et spes padesát let poté*. Brno: CDK, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015, 414 s. ISBN 978-80-7325-391-2.

VEPŘEK, M. *Velká Morava a velkomoravská staroslověnština*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2014, 126 s. Paleon. ISBN 978-80-87895-03-0.

VERLINDE, J. M. *Z ašramu do kláštera*. Přeložil SOUKUPOVÁ, V. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, 222 s. Rozhovory. ISBN 978-80-7195-526-9.

VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 2004, 462 s. ISBN 80-7178-798-1.

VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Praha: Beta Books, divize nakladatelství Alfa Publishing, 2007, 210 s. Beletrie. ISBN 978-80-86851-64-8.

ZEMAN, K. *Analýza privatizace a restitucí v ČR: transformace národního hospodářství, zejména liberalizace vlastnických práv: privatizace, restituce a ostatní systémové změny*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, 336 s. ISBN 978-80-246-3796-9.

Periodika

VOJTÍŠEK, Z. Charismatické hnutí u nás. *Dingir: Religionistický časopis o současné náboženské scéně*, 1999, roč. 2, č. 3, 36 s. ISSN 1212-1371.

Internetové zdroje

Co jsou farní evangelizační buňky. Evangelizační buňky [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://evangelizacnibunky.cz/feb/co-jsou-feb>

Český statistický úřad. Struktura obyvatel podle náboženské víry v roce 2011. [online] [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014a01.pdf/1dc65aec-0fb64513-ab65-d3beb0141b35?version=1.0>

Dům modlitby. Koinonia [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.koinonia.cz/aktivity/domy-modlitby/>

FRANC, A. Pozadí a teologie kurzu Alfa. [online]. 2008 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.apologet.cz/files/attachments/file/217-1-dp-alfa.pdf>

HEJKRLÍKOVÁ, M. Kurzy Alfa jako postmoderní forma náboženství. [online]. 2009 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/218821/fss_b/Kurzy_Alfa_jako_postmoderni_forma_nabozenstvi.pdf

HORÁK, J. Sekularizace, její kritika a aplikace na případ dělnického hnutí v českých zemích. *Historicka Sociologie* [online]. 2013 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/291369901_Sekularizace_jeji_kritika_a_aplikace_na_pripad_delnickeho_hnuti_v_ceskych_zemich

HUNT, S. The Alpha Course and Its Critics: An Overview of the Debates. [online]. 2005 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.glopent.net/pentecostudies/online-back-issues/2005/hunt2005.pdf>

Charakteristika hnutí a komunit působících v České republice. Vira [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.vira.cz/texty/knihovna/kapitoly/charakteristika-hnuti-a-komunit-pusobicich-v-ceske-republice>

KODET, V. New Age a křesťanství (odpověď na otázku). [online]. 2019 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.vojtechkodat.cz/temata/duchovni-zivot/new-age-a-krestanstvi-odpoved-na-otazku.html>

Koinonia Jan Křtitel. Koinonia [online]. Plzeň [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.koinonia.cz/kdo-jsme-parent/o-nas/>

KORTUS, P. Obnovné programy v církvi. [online]. 2017 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://theses.cz/id/p60tu8/Diplomov_prce_-_Pavel_Kortus_2017.pdf

NÁPRAVNÍKOVÁ, Z. *Přínos vojenských kaplanů pro vojáky ve vojenských zahraničních misích*. Bakalářská práce. [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/i2oyvg/STAG67791.pdf>

Papež Pavel VI. Evangelii nuntiandi [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/apost_exhortations/documents/hf_p-vi_exh_19751208_evangelii-nuntiandi.html

Pronásledování křesťanů. [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: http://katopedia.cz/index.php?title=Pronásledování_křesťanů

Příběh Alfy. Kurzy Alfa [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.kurzyalfa.cz/content/view/our-story>

Štruktúra. Federácia Koinonie Ján Krstiteľ [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.koinoniagb.org/sk/koinonia-sk/struktura> Koinonia Jan Křtitel

ZEMANOVÁ, V. Pastorační aktivity ve farnosti Řečkovice. [online]. 2017 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/khp5k/Pastoracni_aktivity_ve_farnosti_Reckovice_ZemanovaV.pdf

Seznam zkratk

V diplomové práci jsou v textu užívány obecně platné zkratky.

Zkratky na citovanou literaturu

- Zkratky jednotlivých Dokumentů II. vatikánského koncilu jsem převzala z: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. 2. vyd., v KN první. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-467-9. s.27.
- Zkratky knih z Písma jsou převzaty z: *Katechismus katolické církve*. Přeložil Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, ISBN 80-7192-488-1. s. 695-696.

CT – Catechesi tradendae

EN – Evangelii nuntiandi

EG – Evangelii gaudium

Seznam příloh

Příloha 1: Plakát z kurzu Alfa

Příloha 2: Plakát z akce Kostel otevřen

Přílohy

Příloha I. Plakáty

Obrázek č. 1 – Plakát akce Alfa Pardubice použitý v roce 2018.¹⁸⁶

Program setkání:

- 20.9.** Čtvrtek: Jde v životě ještě o něco víc?
- 26.9.** Sobota: Kdo je Ježíš?
- 4.10.** Čtvrtek: Proč Ježíš zemřel?
- 11.10.** Čtvrtek: Jak získat víru?
- 18.10.** Čtvrtek: Proč a jak číst Biblii?
- 25.10.** Čtvrtek: Jak nás Bůh vede?
- 1.11.** Čtvrtek: Jak odolat zlému?
- 8.11.** Čtvrtek: Proč a jak mluvit s druhými o víře?
- 15.11.** Čtvrtek: Uzdravuje Bůh i dnes?
- 22.11.** Čtvrtek: A co církve?
- 29.11.** Čtvrtek: Jak prožít život co nejlépe a je křesťanství nudné, nepravdivé, zbytečné?

+ Víkend Alfy 2. - 3.11. pá + so: Kdo je Duch svatý?
Co Duch svatý dělá?
Jak mohu být naplněn Duchem svatým?

Těšíme se na setkání s Vámi poprvé ve čtvrtek 20.9.2018 v 18:30 hod. Římskokatolická fara - Kostelní 92, Pardubice.
Prosíme o potvrzení Vaší účasti na e-mail: alfa.pardubice@seznam.cz nebo na telefon: 603 106 987.

Rádi se s Vámi uvidí P. Radek Martinek, P. Filip Dušek, P. Tomáš Mlýnek, Zuzana Nápravníková a Nikola Joštová.

Kždý den se rozhodujeme o smru našeho života ...

ALFA PARDUBICE

Od tvůrců KOSTEL OTEVŘEN pro všechny...

ALFA 2018
cyklus neformálních setkání
o základech křesťanství

JDE V ŽIVOTĚ JEŠTĚ O VÍČ?

20. září - 29. listopadu
od 18:30 do 20:30 hod.
Římskokatolická fara - Kostelní 92, Pardubice

11 setkání / 11 témat
+ Víkend s Alfou 2.-3.11.

více info na
www.farnost-pardubice.cz a facebook.com/AlfaPce

¹⁸⁶ Kurz Alfa. [on line]. [cit. 18.3.2019] Dostupné na: <https://www.farnost-pardubice.cz/udalosti/Kurz-ALFA.html>

Plakát č. 2 – Plakát akce kostel otevřen použitý v roce 2017.¹⁸⁷

¹⁸⁷ *Kostel otevřen*. [online]. [cit. 18.3.2019] Dostupné na: http://www.ipardubice.cz/900_491083_kostel-otevren/

Abstrakt

NÁPRAVNÍKOVÁ, Z.: *Kurz Alfa jako nástroj evangelizace*. České Budějovice 2019. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí diplomové práce: K. Břichcínová.

Klíčová slova: kurz Alfa, evangelizace, sekularizace, moderní formy evangelizace

Diplomová práce se zabývá otázkou evangelizace, konkrétně pak otázkou, jakým způsobem je dnes možné úspěšně evangelizovat. V úvodu se práce zaměřuje na definice pojmů. Poté se podíváme, jak je evangelizace chápána v různých církevních dokumentech. Rozebereme, jaké jsou úkoly evangelizace. Dále práce nahlédne na vznik sekularismu v českých zemích a jeho vliv na spiritualitu člověka. Představíme některé moderní evangelizační metody, mezi které patří kurz Alfa. V závěru se podíváme, jakým způsobem se naplňují výzvy papeže Františka v těchto kurzech. Práce si klade za cíl nahlédnout na kurz Alfa jako vhodný nástroj evangelizace v podmínkách současné české společnosti.

Abstract

NÁPRAVNÍKOVÁ, Z.: *Alfa classes as a tool of evangelization*. České Budějovice 2019. Diploma thesis. University of South Bohemia. Faculty of Theology. Department of Theological Disciplines. Diploma thesis consultant is Mrs Břichcinová.

Key words: Alpha course, evangelisation, secularisation, modern forms of evangelisation.

Diploma thesis tackles the question of evangelisation, specifically then the question of modern ways of evangelisation in present world. In the first part the work concentrates on definition of key terms. Then the work specifies how different religious documents see evangelisation. In this part the work explains the tasks of evangelisation. In the next part the work covers the origins of secularisation of the society in the Czech lands and its influence on the spiritual life of people. The work then describes some of the modern evangelisation methods with the emphasis on Alpha course. In the last part the work covers some of the calls of pope František and how those calls are reflected in the Alpha course. The aim of this work is to look at the Alpha course as a suitable tool of evangelisation in terms of the present Czech society.